

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIENTYBĖ

1886 — 80th ANNIVERSARY YEAR — 1966

80 M. 26 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1966 M. RUGSĖJO (SEPTEMBER) 30 D.

Telefonas
APplegate 7-7257

KAINA 20 C.

CHKD OCT 21 1966

JUNGTINIŲ TAUTŲ SESIJAI PRASIDĖJUS

(Pranešimas 6 psl.)

JUNGTINIŲ TAUTŲ SESIJAI
prasidėjus - Chicago's Draugo
korespondentė dr. Ona Labo-
nauskaitė su Vince Jonuškai-
te pakelivį į posėdžius.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Lietuviškoje Chicagoje

* VLADAS BŪTĖNAS, Aloyzas Batoras ir Albina Valentinas įėjo į Gražiosios spaudos komisiją.

* BALF Seimas įvyks Chicagoje lapkr. 26.

* INŽ. KONTAS DOČKUS, Cicero, Ill. daug rūpinasi namų savininkų interesais šiame mieste.

* PETRAS MIKAS, mirė sulaukęs 86 m.

* JADVYGA VALEIKIENĖ mirė 52 m. amž. Amerikoje išgyveno vos 4 metus.

* MARIJA BARTKIENĖ mirė sulaukusi 55 m. amžiaus.

* A. RŪKSTELĖS 60 m. amžiaus proga Čarltonės galerijoje vyksta meno paroda iki spalio 9.

* DR. JONAS ADOMAVIČIUS su Cook apskritys ligonine praveda skrandžio tyrimo kursus Postgraduate School of Medicine.

* KAZYS BARTASIUS, kaligrafas ir tautodailės specialistas, kiek pasirgęs jau pasveiko pradeda vėl puošimo darbus.

* M. KRIPKAUSKIENĖ, rūbams projektuoti specialistė, gražiai pasižymėjo moterų rūbų parodoje.

* Z. JUŠKEVIČIENĖ ir G. Daugėlienė pulkiai rudens motyvais išdekoravo Derliaus šventės ballui patalpas Chicagoje.

* CHICAGOS LIETUVIŲ SUVALKIEČIŲ draugijos pikniko pelno dalis \$254, paskirta BALFui.

* JONAS VAIŠVILA, mechanikas -- elektros pritrinktas gydomas Šv. Kryžiaus ligoninėje.

* PULK. J. M. LAURINAITIS mirė Chicagoje; buvo pašarvotas Columbus, Ohio, palaidotas Pittsburgh, Pa., Šv. Kazimiero kapinėse.

* JAUNUTIS PUODŽIŪNAS, baleto mokytojas pradeda pamokas Cicero, Ill. Šv. Antano par. salėje pirmadienų vakarais.

* ELENA ir HENRIKĄ PAMATAIČIUS aplankė didelis būrys lietuvių pareikšti užuojautą dėl jų sūnaus inž. Kristupo žuvimo.

* CHICAGOS LIETUVIŲ OPEROS balius įvyks lapkričio 26, 8 val. vakare Palos Country Club, 131 g-ėj ir Southwest Highway.

* CHICAGOS pietvakarių namų nuosavybių savininkų judėjimo 1,000 žmonių susirinkime kalbėjo adv. Ch. P. Kal-Kalinauskas ir adv. Sullivan. Dalyvavo daug lietuvių: Šulas, Skelvyas, Repšys, Juknis, Simanavičius, Karaitis, Savickas, Engelis, Visockis. Kitam susirinkimui bus ieškoma salės 2,000 žmonių.

MOTINA IR SŪNUS - Aleksandra ir Povilas Gyliai savo Lee's restorano, Olympijoje, Washingtono valstybėje.

LIETUVIŠKA PREKYBA - Lee's restoranas, Olympijoje, Washingtono valstybėje. Jam vadovauja Gyliai ir Minialgų šeimos.

V. Zalatoriaus nuotraukos

Kalnas ir restoranas Washingtono valstybėje

VYTAUTAS ZALATORIUS

Amerikoje yra bent du Washingtonai: vienas sostinė, kitas -- valstybė. Lankantis sostinėje, būtina pamatyti Baltuosius rūmus ir kapitoliją. Keliaujant per Washingtono valstybę, negalima praleisti Rainier kalno ir Lee's restorano.

Apie Rainier kalną klekviename keliu biure pasakos, kad tai vienas aukščiausių (14,410 pd. v. j. l.) ir gražiausių JAV valstybėse.

Apie Lee's restoraną, kurio adresas 6245 Martin Way, Olympia, WA, keliu biurai gal ir nežinos, bet tai vieta, kur lietuviškai washingtoniečiams kepa kentukiškus viščiukus. Taip šią, 300 žmonių talpinančią valgyklą apibūdino vedėja Gylienė. Jos vyras Povilas ir uošvė Aleksandra yra restorano savininkai. Jie kartu su Minialgomis (svalniu ir seserimi) vadovauja šiam, 36 samdinius turinčiam biizniui. Valgykla yra ant Olympijos-Takomos-Seattle magistralės.

Savininkė Gylienė, kuri prižiūri virtuvę, sako, kad per dieną jie pamaitina 2,000 asmenų. Duodami pūsryčiai, pietūs ir vakarienė. Restorano vidus, su keliomis salėmis, primena Sarkos restoranus Chicagoje. Maistą čia parduoda ir išsinešimui, o, be to, nuomojama salė įvairioms progoms švęsti. Alkoholiniai gėrimai neparduodami.

Virtuvė specializuojasi kentukiškai kepta vištiena, pagal pulk. Sanderio receptą, kaip reklamoje skelbiama. Palmamas šviežias, nešaldytas viščiukas, pamirkomas plene ir paskul išvoliojamas miltuose, kuriuose yra įvairių prieskonių. Tada jis kepamas taukuose aklinau uždarytame inde. Tvirtinama, kad tokiu būdu mėsa palieka sultingą ir nepraranda skonio. Tokios vištienos porcija su sriuba, bulvėmis, salotais ir gėrimu kainuoja \$2,20.

Tarp kitų patiekalų minėtinas ir jūros gyvūnų maistas, kuriuo Washingtonas, kaip Ramiojo vandenyno sri-

tis, didžiuojasi. Ypač skanūs čia esą krabai.

Gyliai anksčiau turėjo valgyklą Bridgeporto kolonijoje, Chicagoje. Iš ten išsikraustė 1958 m., o dabartinėje vietoje jau penkeri metai. Juos čia vis aplanko chicagiškiškai, kurie randa vaišingumą ir nuoširdumą taip būdingą atskirai gyvenantiems lietuviams. Pvz., rugpiūčio mėnesio antroje pusėje pas Gyliaus viešėjo tėvai jėzuitai J. Vaišnys ir A. Kezys.

Prisiminęs suodinę Chicago ir, tur būt, turėdamas galvoje gražią Washingtono gamtą ir malonų klimatą, Gylis atsistveikindamas paragina: "Parvažiauvęs varyk kit visus chicagiškius čia gyventi!"

Skaniausia lietuviška duona gaunama
SILVER BELL BAKING CO.

A. RADŽIŪNAS, Sav.

PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS

Pristatome į namus prašome telefonuoti: STagg 2-5938

36-40 Stagg Street Brooklyn 6, N. Y.

WINTER GARDEN TAVERN Inc.

VYTAUTAS BELECKAS Savininkas

1883 Madison Street Brooklyn 27, N. Y.

(Ridgewood)

Telefonas EV 2-6440

SALE VESTUVĖMS ir kitokioms pramogoms. Geriausias lietuviškas maistas prieinamomis kainomis.

POLAI DOTUVINIAI PIETŪS

Ray's LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELE MISIŪNAI

Įvairiausi amerikoniški ir importuoti gėrimai. Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.

103-55 Lefferts Blvd., Richmond Hill, N. Y.

Tel. Virginia 3-3544

WHITE HORSE

Tavern

BARAS IR RESTORANAS

Duona ir polaidotuviniai gėrimai.

PRANAS BRUČAS Savininkas

86-16 Jamaica Ave. Woodhaven, N. Y.

Tel. Virginia 6-9519

PRANAS BRUČAS

GERIAUSIAS

Insurance ir Real Estate

PATARNAVIMAS PAS

John Orman Agency

110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y.

Telefonas Virginia 6-1800

Mano viešnagė Lietuvoje

Rašo Pranė Lapienė

TEŠINYS

Būdama mokine, aš dažnai su knyga šioje pilyje sėdėdavau ir, žiūrėdama į Sirvintos ežerą, svajodavau. Vanduo visada man turėjo didelės reikšmės. Džiaugdavau ir upėmis Apaščia ir Agluona. Norėčiau Biržuose sustoti ilgesniam laikui, tuo labiau, kad ten tebegyvena ir mano jaunystės geriausioji draugė Anėlė. Ji nežino apie mano atvykimą ir ruošiuos jai padaryti staigmeną. Su jos vyru esame bendravę, dirbdami mokytojų darbą. Aš vakarais turėjau suaugusiems vakarinius kursus, ir tarp mano kursantų buvo pora gerokai prasilavinusių, jaunuolių, kurie man būdavo dešinioji ranka, rengiant vakarėlius, didinant knygynėlį, kurį įdėdavome knygu, ir pradžios mokykloms neleidžiamų turėti. Neoficialiai vadinavomės "Jaunimo kuopele," ir mūsų veikla ne visiems patikdavo, ypačiai kreivai, kuri mus žiūrėdavo Pabiržės klebonas. Anėlės dabartinis vyras mielai jungdavosi į mūsų veiklą. Jis, nežiūrind keliolikos kilometrų kelio, eidavo į veikalų repeticijas, pats noriai dalyvaudavo artistų sąsate. Kelionę visada atlikdavo pėsčias, veik visada naktį su liktarna rankoj. Mūsų teatrui vykdavo Daužgirių dvare ir sutraukdavo iš apylinkės kaimų daug publikos. Jausdami, kad klebonui mūsų veikla nepatinka, mums kildavo noro dar labiau ją paerzinti. Kartą apie savo statomą veikalą "Brangusis pabučiavimas" užlipdė mano kursantai ant klebonijos vartų skelbimą. To buvo per daug, ir klebonas, pasikvietęs mano motiną, išdrožė jai pamokslą, kodėl ji manęs nesuvaldanti. Mano motina man apie viską papasakojo ir sakė patarusi pačiam klebonui su manim pasikalbėti, nes aš nebesanti vaikas.

Kodėl jis pyko, nesunku buvo suprasti. Pora mano kursantų buvo žinomi turį savyje revoliucinę dvasios ir kartais gana viešai kalbėdavo, kad Lietuva turinti kitaip tvarkytis, per daug joje esanti laisvė varžoma. O aš su jais labai darniai kartu veidavau.

Stai, kartą po pamokų pasibeldžia į mano kambarėlio duris pats klebonas. Nors buvo po pamokų, bet su savim turėjau tris mokinius, kuriuos, tėvų priprašyta, rengiau prie pirmos komunijos. Šitai, matyt, sumaišė visus klebono planus. Vietoj mane mokinti ar barti, jis pasakė gražų pamokslėlį tiems vaikeliams. "Turite, vaikai, aniuolą sargą. Mylėkite ir gerbkite savo mokytoją"... Man paspaudė ranką ir sakė davatų buvęs suklaidintas.

O visgi anie du mano pažangieji kursantai turėjo progos pasidžiaugti šalyje perversmu ir šiandien, kaip ten viešėdama patyriau, esą reikšmingi kompartijos nariai. Atsiprašau už nuklydimą. Sunku valdytis su mintimis, kada atsistoti ant kartą mindžiotų takelių.

PASIGENDA BUVUSIO BURMISTRO

Mes dar be pusryčių. Išvydę pirmąją valgyklą, einame į ją. Čia yra daugiau žmonių ir įsikalbame. Jie man užduoda daugybę klausimų, kurių įdomiausias, ar aš pažįstanti jų buvusį burmistrą Gediminą Galvanuską.

Dėl to klausimo aš nustembu. Klausiu kokiais metais jis ten buvo. Gi -- 1941. Reiškia tas pats Gediminas Galva, kuris dabar gyvena Chicagoy ir rašinėja išsvijios spaudai.

Ne, sakau, niekada nėra tekę jo sutikti ir matyti nuo Biržų gimnazijos laikų. O iš tų laikų puikiausiai jį atsimenu. Būdamas ne aukšto ūgio, kada vykdavo kokios prakalbos, jis atsistodavo ant suolo ir net nemirksėdamas klausydavosi. Mes jau tada jį praminėme Galva, nebenaudodami to tikros pavardės kas jam, be abejo, labiau būtų patikę, nes jo brolis Ernestas tada jau buvo ministru.

Nekaltas klausimėlis many sukėlė daug minčių. Vaizduotėj stojosi ir jų motinė, kuri kartą buvo nusprendusi savo sūnų Kaune aplankyti, pirma nieko jam apie tai nepranešusi, ir kaip ją sūnus baręs. "Motina," sakęs, "šitai nedaroma. Mano žmona kitaip auklėta, reikia pranešti tokie dalykai"... Ir vargė moteris, su jo tarnaitės vienoj lovoj pergulėjusi, net nesupažindinta su sūnaus žmona, sugrįžo namo. Apie tai ji pasakodama mano dėdinai, kuri jiems ir man buvo giminė, guodėsi jaunesniuojų sūneliu, kuris būsiąs kitoks.

Zinau, aiškiniu tiems vyrams, kad jis gyvena už tūkstančio mylių nuo manęs. Aš

turiu jo portreto nuotrauką, darytą dail. Adomo Varno, ir žinau, kad jis yra neplo-nas, mėgsta pypkę ir labai daug rašinėja į laikraščius, kurie redaguojami naujosios ateivijos. Bet tik tiek ir galėjau apie jį pasakyti. O kada jie man tvirtina, kad tas žmogus jiems būtų reikalingas Biržuose ir šiuo laiku, aš prižadu tą žinią kokiais nors kanalais būtinai nusiųsti Ged. Galvanuskui. Snekūs ir mieli tie lietuviai. Jie pirmą kartą mane sutinka, o kiek su jais kalbos!

BIRŽŲ NEPAŽINSI

Paprašau juos nurodyti man kelią į mano draugės namus. Aš labai gerai jį žinojau 1935 m., kada ji su vyru tą namą statydinosi. Turiu adresą ir to namo nuotrauką, kurią man su laišku prisiuntė, kad pasižiūrėčiau jų namo stoge kulų padarytų žymių. Stogas dengtas baltais šingeliais ir tikrai nuotraukoj daug juodų dėmelių. Bet tie Biržai per daug išaugę, kad žmogus bestorlentuo-tum, kur kas yra buvę ar yra.

Beleškant draugės namo, mintimis pergyvenu jos likimą. Ji be galo daug perken-tusi. Karo laiku jos vyras buvo išvežtas į gilią šiaurę, o ji su mažais vaikučiais savo namelio sklepe, bombarduojant Biržus, dre-bėjo, kiekvieną sekundę tikėdamosi mirties. Bet įvyko lyg ir stebuklas: išdegus veik visiems Biržams, viskam pavirtus pe-lenais, jų namelis išliko bestovintis, nes taip jau įvyko, kad jį lietė ne bombos, o tik kulkos. Jos vyras Juozas, po kelių metų sugrįžęs, surado ir savo šeimą sveiką, nors baisiai išvargintą, ir šiandien jis, gau-damas pensiją, jame su Anėle gyvena. Visi jų vaikai yra pasiekę aukštojo mokslo ir visi yra įsidarbinę. Jo pensija 60 rb. mėn. ir 10% jo žmonai. Viso gauna 66 rublius. Turi prie namelio daržą ir vaismedžių. Kartą buvo prašę mane surasti Amerikoje jo pusbrolių Juozą Audicką, bet iki šiol to-kio neužtikau.

Stai ir jų adresas. Mano akys į to namo stogą. Jokių dėmių jame nematau, atrodo naujai dengtas. Dėl visa ko pabeldžiu į duris, ir tuo pačiu kartu durys atsidaro ir tarp jų stovi Juozas, tas pats, kurio ieškau. Giminiškai jį pasveikinu, o jis lėtu žingsniu, kaip ir jaunystėj, žengia virtuvės link ir šaukia: "Anėle, svečių sulaukėme."

Anėlė puola man ant kaklo ir per ašaras kalba: "Tu man kaip sesuo, tu man visada tokia buvai... Staiga ji nuo manęs atšoka ir garsiu balsu sušunka: "O tu -- gal ne tu?"

Kodėl ji manimi, iš karto tuojau atpaži-nusi, suabejojo, man ir dabar sunku supras-ti. Gal pergyventi vargai, gal tos siaubin-gos dienos Lietuvoj po karo jai ką nors priminė. Užtruko valandėlė, iki ją įtikinau, kad aš esu aš. Pradėjo abu jie mane pra-šyti pasilikti pas juos ilgesniam laikui, labai daug ką būtų, sako, pakalbėti. O Juo-zas pridėda: "Jei turėtum laiko, tau papa-sakotume, Prane, ko tu jokioj knygoj nesį skaičius ir vargu kada kas kitą pasakos. Išvykusieji nieko nėra matę ir nėra kentę-ję tiek, kad jie suprastų mūsų gyvenimą."

Bijodama, kad vėl nepradėtų liesti temų, kurios man anuo kart visai neleido užmig-ti, aš prašau juos man aprodyti daržą, visą sodybėlę, ir abu išbučiavus išvykstu į kolūkius. Mano laikas ribotas, o ir galva nebepajėgia sukaupti visų skundų ir pergy-venimų. Gal kolūkių žmonės mokės mane kitaip nuteikti.

Vykdamą į Pabiržės laukus, prisimenu jaunus dienas su šita Anėle. Ji lankydamą mokyklą nebeturėjo motinos, o aš tėvo. Gal dėl to mūsų draugystė buvo tokia tampri. Vasaros atostogų laiku, kada, kaip gimna-zistės, nebuvome spaudžiamos prie fizinio darbo ūkiuose, turėdavome per daug laisvo laiko. Vienais metais nusprendėme atostogas išnaudoti tikrai produktingai. Apeisime Lietuvą pėsčiomis ir pamatysime, kaip kitur žmonės gyvena. Nei viena, nei antra neturėjome pinigų ir tik dėl to ta mūsų kelionė turėjo būti atlikta pėsčiomis ir būtinai basomis, nes paskutiniųjų batelių negalima plėšti. Bet ta kelionė iš Biržų pa-sibaigė Gaižiūnų kaime, Anėlės tėviškėj. Jau tik tiek atėjus, mūsų kojų apačios buvo pamuštos, skaudėjo, ir laimingos pasijuto-me, kuomet Anėlės tėvas pasakė: "Kam jum toliau eiti. Sodas didelis, uogų yra, draugų ik valos, -- pavasarokite čia."

Jo žodžiai buvo mieli. O artį Anėlės gy-veno dar dvi tos pačios gimnazijos mergai-tės -- Emilija ir Eugenija. Emilija lavino balsą, gražiai dainavo ir savo namuose mus gražiai priimdavo ir poniškai pavai-šindavo. Tai buvo vienas iš pažangiausių ūkių ir pati inteligentiškiaisia šeima tame kaime. Dabar Emilija yra poeto P. žmona.

Bus daugiau

Mano geriausioji jaunystės draugė Anėlė.

LIKINŲ KURORTE, prie briedžio su brolio sūnumi.

Haven Realty

JUOZO ANDRIUŠIO APDRAUDOS ĮSTAIGA
Patarnauja perkant ir parduodant namus,
apdraudimo reikaluose, užpildant taksus.
ANDRIUŠIO TRAVEL BUREAU
Parduoda bilietus visomis susisiekimo
priemonėmis į visas pasaulio vietas.
MONEY ORDERS.

87-09 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VI 7-4477 Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

REPUBLIC LIQUOR STORE

JUOZAS BRUŽINSKAS
Vedėjas

322 Union Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EV 7-2089

THE
Arlington

Tel. TAYlor 7-9842

ONA IR JONAS
VALAIČIAI
Savininkai

Restaurant

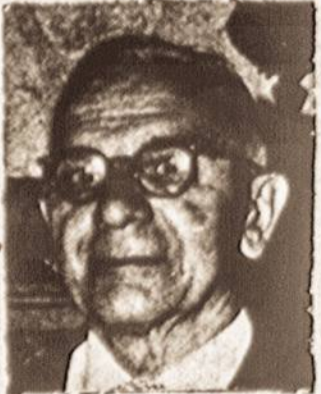
385 Arlington Avenue, Brooklyn 8, N. Y.

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštys in 1886, is published weekly (in June, July and August - bi-weekly), by Valerie Tyliava and Juozas N. Tyliava at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone APplegate 7-7257. Editor: Salomeja Nackeliunaite; Managing Editor: Valerie Tyliava; Senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edvardas Sulaitis. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Three week's notice is required to change a subscriber's address. Advertising rates on application. All rights are reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

Mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Apie Lietuvon gyventi grįžusį Amerikos lietuvių rašė caro Lietuvoje — S. Matulaitis, nepriklausomoje — P. Cvirka, bolševikų — A. Venclova. Apysakoje "Parmazonas" (1896 m.) Matulaitis vaizdavo grįžusį amerikietį lietuvių, persiėmusį socializmo idėjomis. Lietuvoje jis negrįžta prie ūkio, bet miestelyje atidaro krautuvę. Cvirka (1924 m.) vaizdavo jį suktu makleriu, būdingai suamerikoninta Frank Kruk pavarde. Venclova jį vaizduoja "buržuazinėje" Amerikos kariuomenėje tarnavusiu, kuris Lietuvon grįžta "išprotėjęs". Pagal Jurgį ir kepurę — pagal meto politiką ir amerikiečio lietuvių vaizdas. Tipingiausias, atrodo, yra Matulaičio, nes žinoma, dr. Šliupas jau 1910 metais Lietuvos lietuvius inteligentus įtikinėjo, kad Amerika sąmoningesnį lietuvių valstietį ateivį paveikė švietis (prisiminkime tik Valparaiso universitetą!), griebtis prekybos ir specialybių. Lietuvon sugrįžę gyventi, tokie ne "krukino", kaip Cvirka (ir daugelis nepriklausomos Lietuvos lietuvių) manė, bet stipriai padėjo Lietuvai ekonomiškai kurtis. Venclova, tur būt, "esopišku" atbulumu rašė: amerikiečiui lietuviui grįžti gyventi bolševikų tvarkomon Lietuvon, iš tikrųjų, būtų išprotėjimas.

Per virš 10 metų anglų kalba einančio žurnalo Lituanus leidėjai iš dosnios visuomenės vis gaudavo iki \$5,000 aukų, ne per labiausiai tesirūpinami už dolerį doleriu atsilyginti. Džiugu, kad dėl turinio ir tikslų galiausiai susirūpino du mūsų jaunesnieji profesoriai: Vardys ir Šilbajoris. Bene tam paskatino juos anuomet jaunimo posėdis Chicagoje, žurnalą radęs vienybės neigiamybių maišu? Vardys norėtų, kad Lituanus būtų "moksly žurnalas" (tur būt, "humanistinių?"). Čia būtų jo svorio centras. Rimtu, moksliniu (lituanistiniu?) žodžių kalbėtų Amerikos akademinė švietuomenė, savajai ir kitatautiškajai. Sako: Turime galimą labai gerą įrankį Lietuvos reikalams kelti įtakingoje visuomenėje. Tereikia "galimą" padaryti "tikru."

Dr. Šilbajoris pabrėžia pavojų "užsidaryti nuo supančio mus Vakarų pasaulio," kuriuo serga visa mūsų naujieninė, darbininkinė ir drauginė spauda, išskyrus Vienybę. Žurnalas Lituanus, sako, galėtų būti "vienas pačių svarbiausių kultūrinių išsivijimo atsiekimų," jei tik redaktoriai ir bendradarbiai sugebėtų darniai bei kūrybingai suderinti "lietuvišką" ir "amerikietišką" pradą. Lietuvos, sako, Amerikoje neatkursime, o plikai suamerikonėti lietuviui nėra jokia garbė. Todėl Lituanus žurnalas reikėtų padaryti mūsų kultūrinio ir kūrybinio gyvenimo centru, ypač tiems, kuriems anglų kalba prieinamesnė. Vienu žodžiu — Lituanus turi ieškoti naujų kelių, nes žurnalas mums patiems, bene, reikalingesnis, negu kitataučiams.

V. Trumpa abiemis profesoriams pritaria, kaip nuoširdžiai pritariame ir mes. Jis mano, kad žurnalas neprivalėtų vengti net kontroversinių

Tęsiama 5 psl.

Girnakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

ANTANAS RŪKAS ATSIKĖ
REDAGUOTI "SĖJĄ."

Iš tėvynės išblokotos ir nerekusios pagrindo partijos kartais dar pajėgios pasirodyti esančios gyvos ir leidžia savų leidinių. Tai turi gerų ir blogų pusių. Gerų — teberodo visuomeninio gyvenimo gajumą ir sudėtingumą, blogų — taip išsklaido jėgas, kad turime daug spaudos, bet turiniu skystos. Žinoma, kiekvienam šios rūšies leidinių šalia partinės makulatūros nuolat būna ir vertingos lituanistinės medžiagos, įdomios ir politikui ir istorikui. Tiek nacizmas, tiek bolševizmas tokią literatūrą apdavadytų aplinkraščiais, bet pas mus, dėkul Dievui, "tvarkos" dar neprigyvename.

Taigi, valstiečiai liaudininkai leidžia "Sėją", turinio atžvilgiu didžiulio savo gyvastį patelsinanti leidinį. Redagavo Antanas Rūkas. Iš redaktoriaus pareigų atsikė, o atsakymo žodyje kalba taip:

— ... kiekvieno numerio viršelyje užrašyčiau stambiomis raidėmis — "Branginkime kiekvieną lietuvių!" — panašiai, kaip rašoma — "Dievui ir Tėvynei" arba — "Viską atnaujinkime Kristuje!" arba — "Visų šalių proletarai, vienykitės!"

— "Mūsų tauta yra labai nedidelė, gi okupantas kiekvienais metais ją mažina ir mažina... Nereikia atstumti nei vieno, kad ir kitaip galvojančio, lietuvių išsivijoje..."

Antanas Rūkas sutinka atstumti tik tokius lietuvius, kurie išsivijoje, būdami laisvi, dirba mūsų tautai pragaištingą darbą. Bet, sako A. Rūkas, "ka, be kitų, ir šitokios mūsų bičiulių būrelyje buvo papasakotos vyriausiajam "Sėjos" leidėjui — LVLS-gos CK pirmininkui, šis pareiškė, jog tokie pozityviai CK-tai visai nepriimtini." CK-tas nori atstumti ir daugiau lietuvių.

Labai gerai, kad nors vienas CK-tas taip apsiuogino savo pareiškimu. Mat, tautos meilės vardu dirba tautai pragaištingą darbą.

Mūsų tauta jau tokia maža, kad šūki "Branginkime kiekvieną lietuvių!" reikia laikyti kiekvieno nuoširdaus patrioto šūkiu. Ne tiek iš vieno CK-to prisipažinimo, kiek iš daugelio partijų darbų galima apvažinti, kas brangina tik savo partijos narius, o savo partijos reikalus labiau brangina už tėvynės reikalus.

Partijos, kaip ir visoki kitoki sambūriai, išsivijoje gali būti labai naudingos, gali atlikti reikšmingų darbų. Bet kai jos skleidžia lietuvių tarpusavio nepasitikėjimą, neapykantą, tautos susiskaldymą, — yra lietuviška pareiga apie tokias partijas pasakyti, ko jos vertos.

Anądien žiūriu — Naujienose J. Bertašius taikstosi išplūsti Povilą Gaučį už kažkokių paveikslų neperdavimą. Pykčio valandoje, lyg kokį užpakalio rodymo P. Gaučiui pakaltą, primena Gaučį kalbėjus su Vilniaus universiteto rektorium J. Kubiliūm. Iš tiesų — jei P. Gaučys su J. Kubiliūm sutarė kokį tėvynės išdavimą, tada J. Bertašius teisus. Gi jei ten tebuvo pokalbis apie kiekvieno lietuvių ir lietuviškumo branginimą, tada ko vertas J. Bertašius?

Jis irgi tėra vienas iš lietuviškų jėgų skaldytojų, jei atstovauja patriotizmą, tai — liuguistą ir nesugaidantį uždavinuose.

NESIBAIGANTI TEMA.

I. Rugsėjo aštuntoji. Tai — Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos tragiškoji diena, simbolis visos kunigaikštijos tragiško likimo. Iš amžių glūdumos iškilo ta valstybė, užaugo milžinu ir ... žuvo. Tragiška (gal drauge ir komiška), kad ši valstybė nebuvo sunaikinta mūsų lauke. Niekur lemiamai ji nepralaimėjo, bet ją, lyg kokį saldainį, sučiulpė slava — pirma lenkai, o pabaigė rusai. O mums vis tiek mūsų bočiai yra ir tie, kurie Lietuvą herojiškai gynė, ir tie, kurie karžygių darbus lengvapėdiškai pralaidokavo. Visokia praeitis moko dabartį, o lietuvių tautos praeitis ypač gera dabarties mokytoja. Tik ar mes, dabarties vaikai, to mokslo klausome?

Atgimusi nepriklausoma Lietuva rugsėjo aštuntąją pasirinko dabarties ryšiu su praeitimi. Gi dabar, reikia priklai priminti, Lietuvos sūnūs neturi kur to ryšio dėti. Šiats metas rugsėjo aštuntoji buvo suplakta su Bendruomenės reikalais. Buvo rengiami "minėjimai." Vai ne tragiškąją rugsėjo aštuntąją minėjo, nei Tema buvo kasdieninė — bolševikai (ir tik tiek, kad jie, nevidonai, mus nukriaudė). Jei kas temą išplėtė, tai pasidžiaugė Jaunimo Metais, Washingtono kongresu, išplūdo tuos, kur kalbėjosi su Kubiliūm ir pn.

Kasdieniniai reikalai irgi yra reikalai, dabarties temų irgi nereikia paneigti, bet tie tik dedasi vadais, o tokiais nėra, kas per dabartį ir kasdienybę nieko neižiūri toliau.

II. Reikėjo, kad Jaunimo Kongrese prabilų toki mokytojai, kaip Krupavičius, B. Brazdžionis, Maceina... Taip anąkart parašiau ir, net keista, papiktinau net ir dorus žmones. Sako, tokio didelio politiko Krupavičiaus sugretinimas su jokių politiku Brazdžioniu yra tiesiog aną didelio politiko įžeidimas. Žinoma, būtų visų mūsų įžeidimas, jei Krupavičius prabilų apie poeziją, o Brazdžionis apie politiką. O reikia, kad kartkartėmis visuomenė savo minčių pasėty patys didžiausieji, kiekvienas iš savo srities. Kai kiekviena proga teturime vieną vienintelę temą — politiką, ir kai tą temą tegvildena rudžiai-talalos, tai jau esame visai netoli nuo tokios filosofijos: būkime geručiai ir paklusnūs savajam burmistrui, o už tai jis malonės visais kitais mūsų reikalais pasirūpinti. Juk jau panašūs tonai girdisim!

PUTINO "LANGAS."

Neseniai Lietuvoje išėjo dar vienas Putino eilėraščių rinkinys "Langas", iliustruojantis

Tęsiama 5 psl.

DAR IŠ PREL. J. B. KONČIAUS sukaktuvinio banketo: kairėj sėdi rengėjų vardu jubiliatą sveikinusi Bronė Spidienė, kalba dabartinis BALFo pirmininkas kun. V. Martinkus. Dešinėje nuotraukoje-dainuoja Lionė Juodytė-Matthews. Akompanuoja pianistas Aleks Mrozinskas.

S. Narkėliūnaitės nuotraukos

VIENYBĖ, 1966 m. rugsėjo 30 d.

STEBĖTOJO PASTABOS

Draugas Pr. Gr. vedamajame pasakoja: "Baltijos kraštų rezoliucijos pravedimas Amerikos Kongrese yra žygis laisvės kovą prarasti ir bylą pagyventi." Bet Draugo bendradarbis P. Gaučys pasakoja: "Aiškiai matome, kad Amerikos svoris Jungtinėse Tautose artėja ilgo kelio galą -- Amerika ir Vakarai praranda turėtą įtaką." Kitais žodžiais, rezoliucija tai ritimas vis į pakalnėn dardančio akmens?

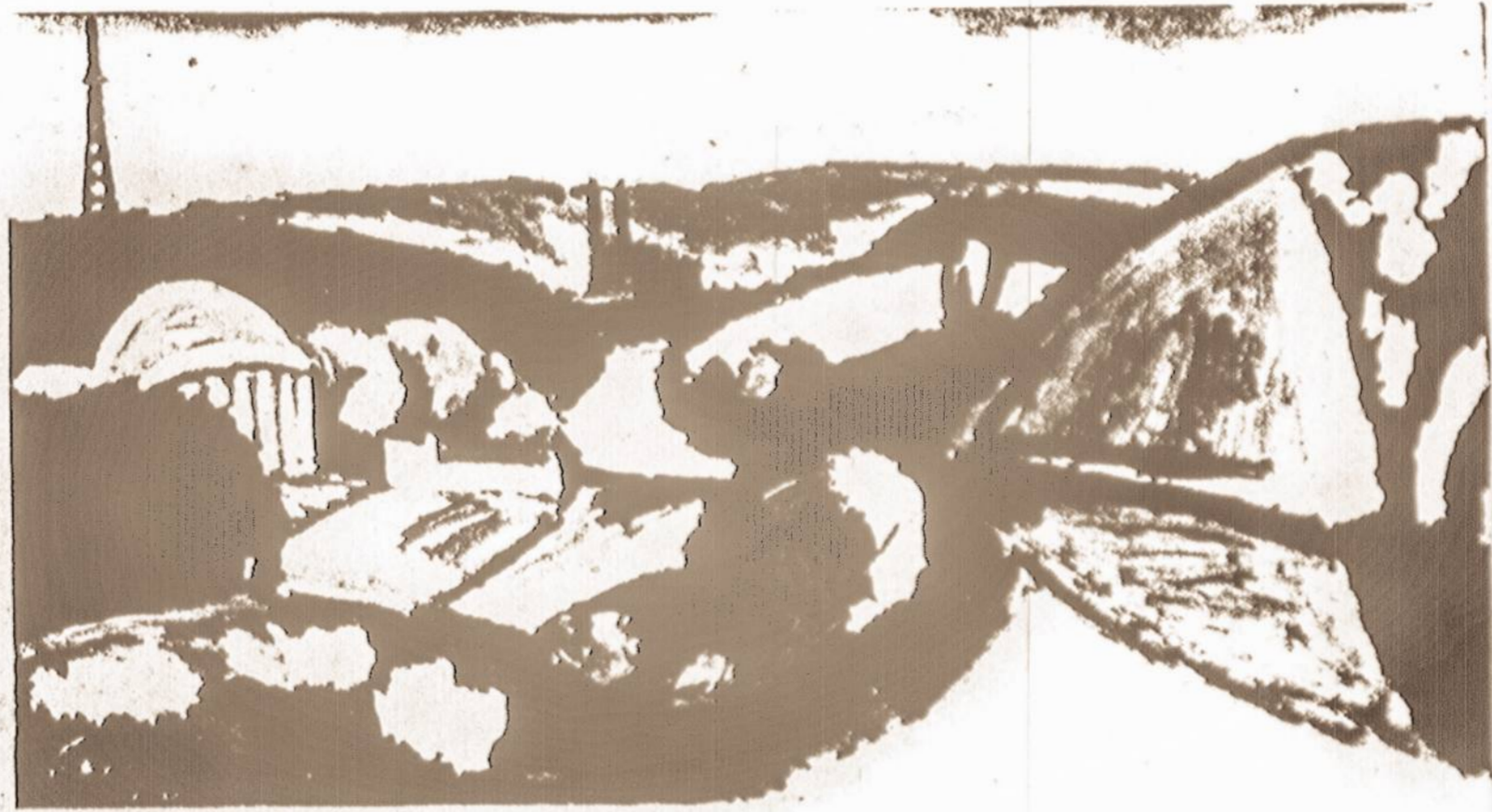
Vilniuje einančiame savaitraštyje Literatūra ir menas skelbiama tiesiog "liberališka" mintis istoriko dr. J. Jurginio pareiškime: "Kūrybinėje inteligentijoje turi viešpatuoti mokslinio ginčo dvasia, kuri skatina vertinti skirtingas nuomones, diskutuoti, mokėti rasti bei įrodyti klaidas, taip pat, mokėti pažiūras ginti, kritikuoti ir eiti mokslinio tyrimo keliu."

Balfas 1965 metais Lietuvos išsiuntęs 284 siuntinių ir sumokėjęs maito bei pašto išlaidų \$18,294. Pernai išsiusta 361 siuntinys, kai-

navęs \$30,255. Aukų pernai suplaukė \$107,029.

Ukrainai ateinančiais metais ruošia viso pasaulio ukrainų kongresą New Yorke. Bus minėta, tarp kitko, 50 metų sukaktis 1916 metais pradėtų kovų už nepriklausomą Ukrainą. Britų gerai, jei lietuviai pasirodys sveikint.

Amerikoje gauta pirmas Vilniuje išleistos enciklopedijos tomas. Jau ir "kritikos" pasirodė. Vietoje pasakyti, ką naudingo broliai Lietuvoje. Enciklopediją esamose sąlygose sudėjo (pavyzdžiui, ką sako apie Aušrą, Basanavičių, Būgą, Daukantą), net profesoriai serga Joselio Chazano likimu, kuris tiek įdomus, kiek pernykštis sniegas. Nejam mūsų inteligentai per 25 metus dar nepatyrė, kokiose sąlygose inteligentai Lietuvoje kultūrinį darbą dirba? Atminkime, kad caro laikais kunigai negalėdavo net mišių atnašauti, nesukalbėję maldu už carą.

"NERIES VINGIS" Dail. L. Sargailio kūriny

VLIKas, sakoma, kasmet išleidžia po \$20,000 biuleteniems arabų, ispanų, vokiečių, italų ir anglų kalbomis ir \$5,000 Vatikano radijo valandėlei.

Lietuvos pasiuntinybės namų keletą metų buvęs prižiūrėtojas, juodukas James F. Hawkins, pramoko lietuviškai; rašas eilėraščių. Dabar jis tarnauja pašte.

Lankė Nepr. Lietuvos redakciją Montrealy (Kanadoje), ir redaktoriui Kardeliui padovanojo eilėraščių ir pašto ženklų rinkinį. Sako, ruošiasi būti protestantų kunigu.

Keisti dalykai vyksta Naujienų dienrašty. Neseniai tasai laikraštis išleido apie Smetoną knygą, kurioje įrodo, kaip jo policija kankino streikuojančius ūkininkus, o dabar Naujienų korespondentas Juškėnas, buvęs Lietuvoje policininku, teigia, kad jiems buvę uždrausta vartoti fizines bausmes, ir kimba jis prie Pranės Lapienės išpūdžių, kur ji kalba girdėjusi, kad Kauno fortuose buvę žiauriai kankinimai politiniai kaliniai.

Jei St. Juškėnas tarnavo policijoje Smetonos laikais, o ypač, jei jis joje tebebuvo vokiečių okupacijos laiku, tai jį aiškiai žino, kiek policininkas turi savarankiškumo.

Stebisi Juškėnas, kad Pr. Lapienė, būdama tautininkė, neigiamai atsiliepta apie Smetonos režimą. Vist lietuviai, kurie myli savo tautą, yra tautininkai, bet nebūtinai jie turi būti juodašimčiai, fašistai arba smetonininkai. Naujienos kartu su lietuviais komunistais visą Lietuvos nepriklausomybę laiką kartu kovojo prieš Lietuvos režimą, viešai skelbdamiesi kovoją prieš fašistus. Ar tai reiškia, kad Naujienų redakcija buvo komunizmu užteršta?

Iš kairės ir iš dešinės

Atkelta iš 4 psl.

tas dail. Vytauto Vailiaus. Kaip poezijos knygai, tiražas baisiai didelis -- 10,000. Deja, sako jau per dvi savaites išparduotas. Kaip Lietuvoje didieji savi poetai mėglami, rodo ir Maironio pavyzdys: 1962 m. išėjo jo poezijos rinktinė 15,000 tiražu. Kai jau keli Maironio poezijos leidiniai buvo išėję neseniai prieš tai, rodė, kad šio tiražo užteks ilgam. Deja, tos pačios rinktinės šiais metais išėjo II-ji laida, 35,000 egz. Panašiai yra ir su S. Nėrimu. Neatsilieka ir kiti lietuvių klasikai. Ir vis tai dedasi grėsmingai besiniaukiant rusifikacijos debesims.

Miela kalbėti su kiekvienu lietuviu iš anos pusės, jei tik ans yra lietuvis. Nesvarbu, kad mūsų tarpe dėl to siunta tautinis išsigimimas.

Bet grįžkime prie temos, Putino "Langas." Per langą daug matyti, įdomu, ką per savo langą mato Putinas, susenęs poetas, tėvynėje palikęs Lietuvos sargybinius. Per Putino langą žiūri ir dailininkas Vyt. Vailius, piešia matytus vaizdus. Ir Putinas ir Vailius mato tą patį: žiemą, stiprūs šalčiai, apšalęs langas pasipuošęs ledinėmis gėlių puokštėmis.

Jau paseno Putinas, paliego. Jo lange gyvenimo žiema savo gėles piešia. Mirtis ir kas toliau? Putinas rašo stotškai, simboliškai. Net ir apie Dievą užsimena, bet tarybiniam leidiny jam ir Dievą atspausdina parašytą mažąja raide. Priešais poetą -- netolimos numatomos ateities tamsi nežinia, juoda bedugnė. Kelias į gyvenimą jau užpakaly, beveik pravažiutas. Poetas rašo:

Nenoriu išnykti
Ir savo šviesiosios būties
Nenoriu užkasti
Juodam drėgnam urve,
Žinau, jei ne šiandien, tai ryt --
Gal netrukus --
Tas urvas, gilus, besotis,
Praris ir mane, ir tave.
Bet šiandien man žemė vėl kvepia
Ir kelia beprotišką viltį
Gyvenimo atžalą trapią
Iš naujo pamilti.

Nelengva senelio būseną, kai gyvenimas jau tik -- beprotiška viltis. Tykojams praryti tamsus urvas ir išnykimas -- tai viso rinkinio šmėkla, ji lydi Putiną ir neatsitraukia. Toks jo "Langas."

Dėl ko man šiandien ta saulė tokia
apsiblausus?
O danguj tik mėlyna kaitra,
Ak, tos mintys vėl manęs neklauso,
Ir širdy stipresnio jausmo nėra. --
Skundžiasi Putinas

Kai neliko nei žemiškos meilės vilionių, kai jau seniai nutilo gaivus jaunystės klebesys, Putinas vis tiek liko, liko poetas. Poetas -- senelis. Tiems žmonėms ir tiems poetams, kurie tebekrykščia žemės džiaugsmu ir gyvenimo viltimi, kurie galėtų būti šio senelio poeto sūnūs ir anūkai, -- visiems senelis dėsto savo laiko gyvenimo žiemos posmus. Sustingusių šaltų amžinasties sodų anga. Ne jauntems ji suprasti, nors ir žinome, kad visų mūsų iškuriuoja charonai su laiveliais, kada nors veš į kito pasaulio karaliją, tamsią ir nežintą kupiną.

Pavargusioms akims saulė apsiblausus, o išblaškytos mintys neklusnios it avių kaimenė. Gi širdis -- lyg apleista šventykla su sugriuvusiu altorium ir išdaužytais langais.

Putino "Langas" yra posmai nuo slenksčio, žengiant į amžinastį. Alkanai posmai. Po jų darosi ilgu tokių posmų, kurie pasigirstų jau aną slenkstį peržengus. Ar tai būtų posmai iš amžino gyvenimo ar posmai iš amžinos nebūties?

M. KUKTAITĖ

DU EILĖRAŠČIAI

Kada aš praedama
pro tavo namus pavargusi sustosiu
prie tavo durų slenksčio,
tu nevark ir man durų neatverki!

Ir nebevaifšink manęs
savo puotos vynu, nebent tavo
širdį slėgtų vienuma.
Kitaip duona springs mano
gerklėje ir vinas virs atrie rūkštimi.

Aš ne elgeta, tik keliautoja
iš dykumų klaidžių, kur tuštuma ir žvėrių
balsai išvargino mane.

Aš sustojau čia tik pailsėti,
gi mano kelionė dar tolima...

Oi, aityvare, šaunus dievaiti,
garsus tu turtais nuo senų laikų.
Į tave aš ilgėsy šnekuos,
į tave aš vienatvėje šaukiuos.

Ne aukso aš prašau vežimų,
Nei deimantų, švelnių šilkų,
Tik atnešk, tik vieną pilką akmenėlį
Iš mano tėviškės laukų.

Aš priglausiu jį prie krūtinės ir
pajusiu pulsą žemės paliktos.

Mes

Atkelta iš 4 psl.

klausimų ir rimtos kritikos, vengdamas pavirsti kurios nors propagandos burna. Kontroversinių klausimų neventgi mūsų spaudą skatino, kaip žinoma, ypač Juozas Tysliava. Šiuo metu tik Vienybė tuo keliu ir eina, nes kitai mūsų spaudai kontroversiniai klausimai -- kažkas baisaus.

Po I Pas. karo Amerikon atvykti pasidarė nelengva, nes kvotų išvakarėse pakietėjo imigracijos įstatymai -- apsaugoti Ameriką nuo laukiamo pokario imigrantų milijoninio antplūdžio. Kliučių todėl sutikdavo ne vienas Lietuvos menininkas, vykęs Amerikon "padoleriauti." Kompozitoriui J. Naujaliui, pavyzdžiui, 1922 metais atvykus pakoncertuoti po Ameriką, niekas jo New Yorke uoste nepasitiko, nes jis niekam apie savo kelionę nebuvo pranešęs. Jį sulaukė Ellis Islande, sykiu su smuikininke-pianiste Kovarik, soliste Mae Nolds ir vargoninku Cushing (ne vien lietuviai menininkai vyko Amerikon doleriauti). Ne tiek talentams patikrinti, kiek pasinaudoti. Inspektoriai suruošė visiems sulaikytiems koncertą (vasario 5 d.), kurio metu Naujalis pagrojo kūrinių, grotų Kauno katedroje vargonais. Galiausiai apie Naujaliao atvykimą išgirdo Vienybės direktorius Ks. Strumskis, kuris Amerikos lietuvių muzikos puoselėjimo istorijoje yra nusipelnęs išsamios monografijos (bet kas parašys ir kas išleis?). Jis nuskubėjo į Ellis Island ir užstatęs \$500 kaucijos parsivežė, kaip J. Žilevičius pasakoja, J. Naujali, "labai išvargusį ir susierzinusį". "Plačios Strumskio visuomenėje įtakos dėka," Žilevičius toliau sako, "lietuviams gerai žinomoje McCaddin salėje buvo suruošta Naujaliui koncertas (vasario 22 d.). Tai davė pinigų tolesnei kelionei po Ameriką. Šiluvos koplytėlės išskilmėms grotos Naujaliao sukurtos mišios Kristaus žaizdų garbei, kurios pirmąsyk buvo atliktos vasarą Kaune (1934 metais) ir tą patį rudenį Chicagoje, varginininkui J. Čižauskui globojant. Kitur, dėl sunkumo, jos nebuvo atlikinėtos.

Prasidėjo 20-ji Jungtinių Tautų pilnatis sesija

Salomėja Narkeliūnaitė

Nuo rugsėjo 20 d. iki Kalėdų ar N. Metų pasaulio dėmesį vėl laikys sukaupusi institucija, esanti New Yorke ant Rytinės upės kranto. Vieni ją giria, kiti peikia, tačiau visi pripažįsta, kad geriau kovoti diplomatinę kovą negu šaudyti fronte. Daug šaudymosi išvengta tos institucijos — Jungtinių Tautų dėka, tačiau dabar, kai aną antradienio popietę, iš visur sulėkę kraštų atstovai pradėjo savo metinę sesiją, virš pasaulio sukalbosios tamsūs Vietnamo karo dūmų kamuoliai.

Nors to karo klausimo nebėra šios sesijos darbotvarkėje, tačiau jis tebekabo virš jos, nelyginant Damoklo kardas. To karo pavojų pasauliui pabrėžė patys pirmieji kalbėtojai. Reikia manyti, kad dėl jo buvimo dar stelosis ne vienas didelės ir mažos šalies atstovas ir bandys ieškoti kelių, vedančių prie taikos.

Taika pasaulyje yra pagrindinis Jungtinių Tautų rūpestis. Jungtinės Tautos tegalėjo tiek nuveikti, kiek jos nariai kooperavo. Perna pavyko sumažinti įtampą tarp Indijos ir Pakistano, bet dar daug neramumų ir neapykantos esama Pietų Afrikoje, Rodezijoje, Kipre ir Vid. Rytuose. Taigi, šalia susirūpinimo karu Vietname, ir tie klausimai tebevargins šią tarptautinę organizaciją.

Bet kad tik jie vieni bebūtų Organizacija turi dar šimtus kitų, o kai kurie jų net gyvybinės reikšmės jai pačiai. Tokie yra, pavyzdžiui, finansiniai organizacijos reikalai, o taip pat ir generalinio sekretoriaus paimamos suradimas. Dabartinis gen. sekretorius burietis U Thant, kurio kadencija baigiasi šiemet lapkričio mėn., nebenori būti per-

rinktas. Jis šios sesijos pradžioje pareiškė pasiliksis tik ligi sesijos pabaigos, jei per tą laiką jam paimamos nebus surasta.

Ar jau taip U Thant svarbus, kad būtina jį turėti būti gen. sekretorium? Ar neatsiras kitas iš dabar jau 118 narių turinčios šeimos? Žinoma, turės atsirasti, bet Jungtinėse Tautose esama nuomonės, kad tik toks asmuo, kaip U Thant, gerai pažįstas Azijos problemas, nūdien gali būti pats naudingiausias. Be to, dėl U Thant kandidatūros nebesiginčytų nė sovietai su amerikiečiais.

Ar U Thant, kuris, kaip kai kurie įtaria, atsisako iš pareigų, norėdamas tik amerikiečius pagąsdinti dėl to, kad jie neprilima jo plano taikai Vietname, sutiks antram terminui, paaiškės tik gruodžio pabaigoje. Bet dabar jį nenori būti vien tik "garbingu tarptautiniu tarnautoju" — jį nori ir savo iniciatyvos ir įtakos turėti sprendime tų klausimų, kuriais susirūpinusi jo vadovaujama organizacija.

Kai ateinančią savaitę pasibaigs bendrosios diskusijos, kurių metu valstybių atstovai kalba apie viską, kas tik jiems ateina į galvą, savo darbą pradės paskirti komitetai. Jie jau turi parengtas darbotvarkes. Jos suskirstytos pagal sritis. Pirmasis, arba politinis, komitetas gyvens visus klausimus, kurie yra politinio pobūdžio. "Degančius" politinius klausimus svarstys vadinamas specialus arba ad hoc komitetas. Toliau eina biudžeto ir finansų, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir teisinių klausimų komitetai.

Jei kartais politiniai klausimai, spaudoje ar kitokiais informacijų kanalais perduodami, ir nustelbia kitokius Jungtinių Tautų veiklą, tai nereikia pamiršti, jog orga-

BENDRAS GENERALINĖS ASAMBLĖJOS SESIJOS VAIZDAS

nizacijos dėka šiuo metu pasaulyje vyksta daugybė darbų, kurie mažai reklamuojami, bet gyvybiniai svarbūs. Ypač daug įvertinimo susilaukė Jungtinių Tautų veikla civilizacijoje atsilikusiuose kraštuose, kur JT specialistai padeda gyventojams visose gyvenimo srityse. Ši sesija tad apžvelgs ir tą Jungtinių Tautų veiklos sritį.

Bet sesija taip pat svarstys ir vadinamuosius "šaltojo" karo klausimus, nes ir tokių esama toje daugiau kaip šimta punktų turinčioje sesijos darbotvarkėje. Vienu tokių bus ir dabar Čekoslovakijos įneštas klausimas dėl "jėgos nenaudojimo tarptautiniuose santykiuose ir dėl tautų apsisprendimo teisės" arba "dėl JAV ir kitų kraštų kariuomenės atitraukimo iš Pietų Korėjos" ir pan.

Nukolonijavimo klausimu yra atskiras darbotvarkės punktas, pavadintas "Nukolonijavimo Deklaracijos vykdymas." Vyks diskusijos ir bus padaryti nutarimai dėl atėties tų kraštų, kurie dar tebėra priklausomi. Specialus komitetas, kuriam yra pavesta tuo klausimu rūpintis, praneš apie tai, kaip Jungtinėms Tautoms sekasi vesti tautas į nepriklausomą gyvenimą. Ta proga dera prisiminti, kad šios organizacijos dėka du trečdaliai pasaulio gyventojų yra gavę laisvę.

Tačiau komiteto atstovai kalba apie laisvę ir nepriklausomybę toms tautoms, kurios yra vakariečių globoje. Apie sovietinį kolonializmą, kurį Jungtinės Tautos neoficialiai siūlo svarstyti kai kurie pavieniai atstovai, ar kurį gal kada nors pasiūlys svarstyti ir JAV, šiuo metu nebus kalbos. Kada ta kalba prasidės, šiandien niekas negali pasakyti. Kaip anąkart vienas JAV delegacijos narys išsireiškė, to nežino nė pats Amerikos prezidentas, nežiūrind, kad jo Kongresas priėmė rezoluciją, siūlančią, tarp kitų dalykų, Pabaltijo klausimą kelti Jungtinėse Tautose.

Ta rezolucija, kaip žinia, Kongrese praėjo kaip tik beveik šios Jungtinių Tautų

sesijos išvakarėse. Ir jos pravedime Amerikos lietuvių pasidarbuota, maždaug kaip ir pernai, bei šiemet darbuotasi lietuviškojo jaunimo, norint atkreipti Jungtinių Tautų dėmesį į padėtį Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Politinių stebėtojų manymu, praktiškai nei rezolucija, nei žygiai nieko neduoda; esą, Kremliaus mūrai, ne tik nuo to nesugriuvo, bet ir neaudrebėjo; gi Jungtinės Tautos, į kurias jaunimas žygiavo ir kuriose net triukšmavo, net peticijos (nors Reizgytės ir su Paleckio parašu "parūpintos") nepriėmė. Jaunimui prisiėjo lankyti paskirų kraštų delegacijas ir tenai peticijas įteikinti.

Kaip ten bebūtų, su tais sumanytais ir vykdytais žygiais į Jungtines Tautas lietuvių tarpe, ypač jaunime, pasireiškė nemaža iniciatyvos, parodyta nemaža veiklos, o kai kurie jaunuoliai net išėjo tam tikrą politinę mokyklą, kuri jiems pravers ateityje. Jei daugiau ko ir nepavyko pasiekti, tai ir to užtenka, turint mintyje, kad lietuviams, nežiūrind kuriam pasaulio kampelyje jie bebūtų, jau žinomas Jungtinių

Tautų vardas.

Skersai gatvę nuo Jungtinių Tautų, tą pačią dieną, kai pilnatis sesijos rinkosi Jungtinės Tautos, savo naują sesiją pradėjo ir Pavergtosios Europos tautos. Tame laisvėje esančių pavergtųjų tautų seime atstovaujamos devynios tautos, jų tarpe ir Lietuva su Latvija ir Estija. Peritą sesiją Pavergtosioms Tautoms pirmininkavo Vaclovas Sidzikauskas. Šiai sesijai išrinktas lenkas Stefan Korboński.

Tarp savo rutininės veiklos, pirmojo savo posėdžio metu Pavergtųjų Tautų sesija priėmė pareiškimą Jungtinėms Tautoms. Tenai buvo pabrėžta, kad dabartinės Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Lenkijos, Vengrijos ir Rumunijos delegatų igaliojimai turėtų būti atmeti, kaip išduoti neteisėtų vyriausybų, kilusių ne iš laisvų rinkimų, o primestų tiems kraštams svetimos jėgos. Kitame pareiškime Pavergtųjų Seimas prašo Jungt. Tautas nepripažinti Sovietų Sąjungos delegacijos teisės kalbėti Estijos, Latvijos ir Lietuvos vardu.

DABARTINĖS SESIJOS pirmininkas Afganistano ambasadorius Abdul Rahman Pazhwak. Už jo gen. sekr. U Thant.

United Nations nuotrauka

Asamblėjos pirmininko spaudos konferencijos belaukiant - kairėje New Yorke išeinančio ukrainų dienraščio Svoboda korespondentas Boris Rzepeckij ir Vieniybės redaktorė S. Narkeliūnaitė.

A. Varno nuotrauka.

LIETUVOJE

* **VILNIUJE VAGOS** leidykla pradeda leisti Litanistinę biblioteką. Bus patelkta kas praetis raštijoje buvo vertinga, kas turi išliekamos vertės. Darbui vadovaus dr. K. Korsakas, R. Šarmaitis, dr. J. Jurginis, dr. J. Lebedys, A. Venclova, ir Vagos vyr. redaktorius A. Madonis. Dar šiais metais išeis pirmasis serijos leidinys, vienas įdomiausių 16-tojo šimtmečio lietuvių raštijos paminklų, Mykolo Lietuvos veikalo „Aplie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius.“ Šis veikalas duoda žinių apie didžiosios Lietuvos kunigaikštijos visuomeninio gyvenimo sąlygas, ano meto maskviečių ir totorių buitį, iš lotynų kalbos šį veikalą išvertė Ignas Jonynas. Atelnančiais metais bus du leidiniai: Jono Goštauto „Ponas Tiesėjias“, arba pasakojimas apie Lietuvą ir Žemaitiją, išvertė P. Jasas iš lenkų kalbos. Antru leidiniu bus S. Stanevičiaus „Raštai.“ Tai 19 šimtmečio literatūrinis palikimas, Juos paruošė J. Lebedys. Toliau bus S. Daukanto, A. Baranausko, V. Kudirkos, J. Basanavičiaus ir kiti raštai.

* **VILNIAUS NERIS** pradėjo gaminti naujus vitaminių žolių miltų agregatus AV-1,5. Per valandą gali pagaminti pusantro tonos baltymais turtingo maisto.

* **KAPSUKĖ — MARIAMPOLĖJE** įsteigta mokykla maisto pramonės gaminiams gaminti.

Šiais metais pagal mainų sutartį Sovietų studijuos 31 amerikietis akademikas, Vengrijoje 5, Čekoslovakijoje 4, Bulgarijoje 3. Lietuvių, atrodo, šiemet nebus.

Pernal Lietuvoje, rašoma, gimė 52,500, mirė 21,000. Užpernai iš kitur Sovietijos Lietuvon apsigyventi atvyko 16,500. Pensininkų dabar esama apie 185,000. Miestuose gauna vidutiniai po 21 rublį mėnesiui, kaimuose po 9 rb. Viso gyventojų — daugiau 3 mil.

PASAKOS KONKURSAI

Lietuvos, Latvijos ir Estijos vaikų žurnalai „Genys“, „Zilitė“ ir „Teheke“ paskelbė uždara pasakos konkursą. Geriausi kūriniai bus atspausdinti visuose trijuose žurnaluose. Konkurso nugalėtojams skiriamos penkios premijos.

GALADUSIO EŽERAS

VIEŠYBĖ, 1966 m. rugpjūčio 30 d.

TYRINĖJO ERŽVILKO APYLINKĖ

Docentai P. Dundulienė vadovaujant, Vilniaus universiteto istorijos ir filologijos bei Vilniaus Dailės instituto studentų grupė išties mėnesį tyrinėjo Eržvilko apylinkę. Pradžioje ekspedicionijos dalyviai susitiko su seniausiais Eržvilko apylinkės gyventojais, iš kurių jie surinko daug vertingų žinių apie krašto praetį, buitį, papročius, kultūrą.

Kita universiteto kalbininkų ir tautosakininkų grupė, vadovaujama dėstytojo A. Girdenio, tyrinėjo atskiras tarmių problemas, užrašė vietovardžius, asmenvardžius, liaudies dainas, pasakas ir kt.

Liaudies statybą, trobesius, sodybas Eržvilko apylinkėje numato tyrinėti Kauno Politechnikos instituto studentai, o liaudies menininkais ir jų kūryba domėsis Dailės instituto ir Vilniaus M. K. Čiurlionio vardo meno mokyklos dėstytojai ir moksleiviai.

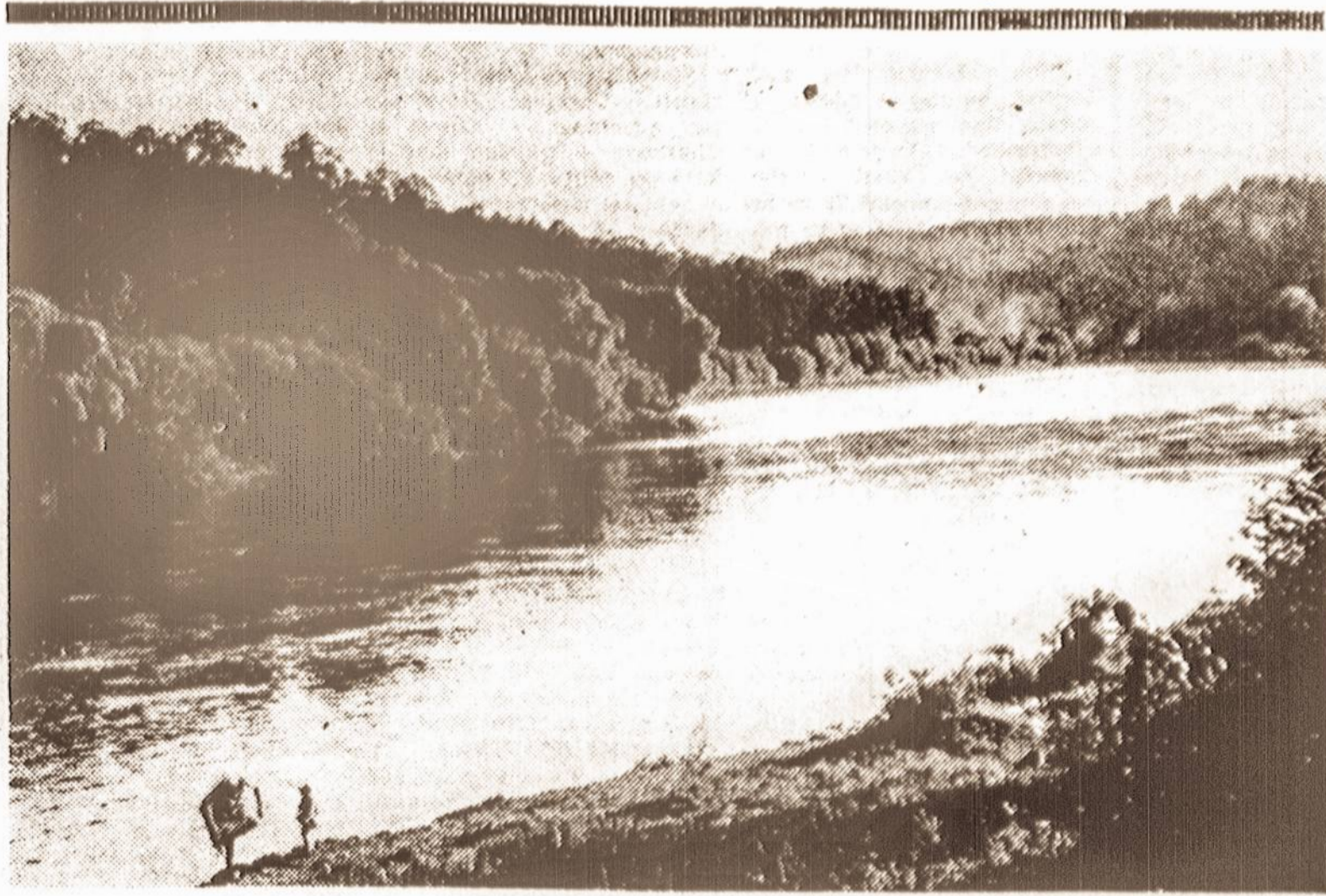
M. MARTINAITIS — LAUREATAS

Iš 800 autorių tarp šešių paskelbtų laureatų yra ir Lietuvos jaunojo poeto Marcelijaus Martinaitis pavardė. Tai didelis pasiekimas, juo labiau, kad jis literatūriniam darbe dar tik pradeda reikštis.

M. Martinaitis prieš porą metų baigė Vilniaus universitetą. Dabar jis dirba „Jaunimo gretų“ žurnale. 1962 metais poetas išleido pirmąją eilėraščių knygą. Po to jis labai daug dirbo, ieškojo savo žodžio. M. Martinaitis eilėraščiai paskelbti spaudoje, kalba apie ryškų ir rimtą poeto brendimą. Jaunasis poetas skaitytuos žavi santūriu žmogišku paprastumu, jausmo ir minties platumu. Netrukus knygynuose pasirodys antrąjį M. Martinaitis eilėraščių knygą.

VERTINA KNYGAS

Pasibaigė tradicinis 1965 metų geriausios ir gražiausios išleistos grožinės literatūros knygos konkursas. Remiantis konkurso sąlygomis ir skaitytojų atsakymais į anketą, geriausiomis originaliosios grožinės literatūros knygomis pripažintos J. Baltušio novelių rinkinys „Valiusei reikia Alekso“, I. Mero apysaka „Ant ko laikosi pasaulis“, M. Sluckio novelių rinkinys „Žingsniai“, Just. Marcinkevičiaus poema „Siena“, Alg. Baltakio eilėraščių rinkinys „Požeminės upės“ A. Maldonio eilėraščių rinkinys „Auga medžiai.“

Neris prie Vilniaus ties Vingio parku.

Vilniaus autobusų stotis

Vilniaus miesto Vyriausiojo architekto taryba patvirtino naujos mūsų sostinės autobusų stoties projektą. Šį sudėtingą projektą tiek estetiškai, tiek ir techninio požiūriu vykusiai paruošė LTSR Miestų statybos projektavimo institutas. Autobusų stoties pastatų kompleksas, geležinkelio stoties aikštės bei privažiavimo kelių ir autobusų stoties teritorijos išplanavimo projekto autorius — archit. Vytautas Brėdikis.

Dabar minėtajam objektui skubiai ruošiami darbo brėžiniai. Netrukus turi prasidėti statybos darbai.

Autobusų stotis bus pastatyta beveik toje pačioje vietoje, kur yra senoji, tačiau ji žymiai išsiplės geležinkelio stoties link. Dviejų aukštų pastatas kartu su greta stovinčiu keturiolikos aukštų administraciniu korpusu užims vakarinę minėtiosios aikštės pusę. Tai bus pagrindiniai naujai kuriamos aikštės architektūrinio ansamblio komponentai. Iš bendros kompozicijos ryškiai išsiskirs originalaus sprendimo daugiaaukštis administracinis korpusas. Juo vykusiai užsibaigs pagrindinės gatvės iš miesto pusės perspektyva, kartu jis bus aiškus, iš toli pastebimas orientyras.

Be to, autorius pateikė savo pasiūlymus (apimtį, tūrinius akcentus, aukštumoms, konfiguraciją ir kt.) taip pat ir numatomoms papildomai pastatyti šiose rajone objektams — pastatams greta „Gintaro“ viešbučio, Sopeno ir Gėlių gatvių kampe, geležinkelio stoties rekonstrukcijai.

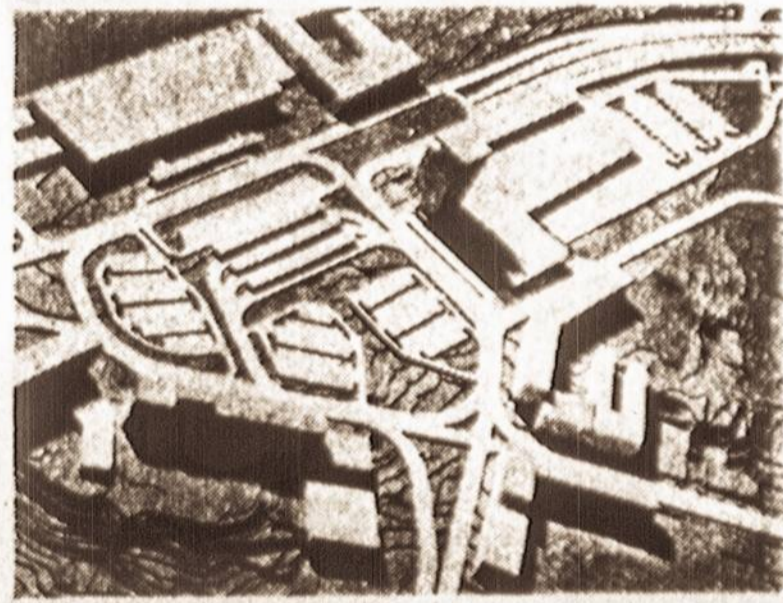
Visi aikštės užstatymo komponentai (žr. išplanavimo maketą) susilies į darnų ansamblių, sukurs puikų, gerai reprezentuojantį mūsų sostinės vaizdą.

Ne blogiau autoriui pavyko išspręsti ir būsimosios aikštės funkcinę pusę. Dabartinė aikštė turi simetriškai trikampę formą. Pagal naują planą ji bus asimetrinė. Autorius visiškai pakeitė jos paskirtį. Iki šiol aikštė tarnavo daugiausia paradiniais-visuomeniniams tikslams, prie jos buvo nevykusiai įrengti troleibusų sustojimai. Tuo tarpu ateityje ji taps pilnaverte transporto, visų rūšių judėjimo išskirtomąja aikšte. Joje bus įrengti ne tik saugūs pėsčiųjų eismo takai, bet ir patogiai išdėstytos, dengtos keleivių laukimo aikštelės.

Atskirus autotransporto judėjimo bei jo stovėjimo zonas, įrengus pėsčiams patogius perėjimus, visų rūšių judėjimas aikštės ribose vyks keliuose lygiuose be jokių persikirtimų. Tam tikslui numatyta iškasti tunelį išilgai geležinkelio stoties pastato, kuriuo eis greituminis transporto magistralė. Jos statyba — pirmieji uždavinys.

Sprendžiant šį sudėtingą kompleksą, tikrai kūrybiškai buvo įveiktos nepalankios vietovės reljefo sąlygos, taip pat sėkmingai išspręstos komplikotos autotransporto bei pėsčiųjų eismo problemos.

Dviaukščiame autobusų stoties pastate (žr. maketo nuotr.) autorius suprojektavo dvi atskiras sales — tarp miestinių autobusų ir priemiestinių autobusų keleiviams. Jos bus apviečiamos iš viršaus, pro lubose įrengtas angas. Taip išspręsdami apviečiamą, galima sukurti efek-

tingus salių interjerus. Įdomiai išspręstos antro aukšto balkonų-galerijos. Pro jas patogiai keleiviai pateks į visas aplink išdėstytas pagalbinės patalpas.

Būsimoji autobusų stotis per parą aptarnaus iki 19 tūkst. žmonių (13 tūkst. išvykstančiųjų ir 6 tūkst. atvykstančiųjų). Keleivių susitelkimo valandomis autobusų stotyje galės tilpti 126 autobusai, į kuriuos tiesiog iš laukimo salių bus galima nueiti dengtais peronais. Toks pats dengtas peronas pasitiks ir atvykstančius į sostinę svečius. Autobusų stoties pastate bus įrengtos visos reikalingos patalpos keleiviams, kambariai autobusų aptarnaujančio personalo darbu ir poilsiui.

Tarnybinės autobusų stoties patalpos patogiai susijungs su daugiaaukščiu administraciniu korpusu. Jo keturiolikoje aukštų įsikurs dauguma autotransportą tvarkančių įstaigų bei žinybų. Čia darbo kambariai išdėstyti aplink konstruktyvinę šerdį, kurioje numatyti patogūs laiptai ir liftei. Gelžbetoninė pastato šerdis užsibaigs grybo pavidalo kepure, prie kurios kraštų — gelžbetoninių konsolių — metalinėmis konstrukcijomis bus pritvirtinti atskiri aukštai, pradedant pačiu aukščiausiuoju ir baigiant pirmuoju. Minėtasis statinys savo konstrukcijos originalumu, savo apdaila bus pirmasis toks pastatas mūsų šalyje.

Nors kompozicinis administracinio korpuso sprendimas gana paprastas, bet jis išraiškias. Lengvas, turis daug stiklo pastatas bus itin patrauklus.

Netolimoje ateityje Tarybų Lietuvos sostinė pasipuoš dar vienu įdomiu pastatų kompleksu, o Stočių aikštė sudarys vieną įspūdingiausių Vilniaus architektūrinių ansamblių.

Archit. m. dr. ED. BUDREIKA

* **VILNIAUS FILHARMONIJOS** simfoninis orkestras, diriguojamas M. Dvarionio pradėjo koncertus po visą Lietuvą. Groja J. Gruodžio Jūratė ir Kastytis, ir kitus kūrinius.

* **PETRAS BIRŽYS**, literatūroje žinomas Akiro vardu, Lietuvoj jau sulaukė 70 m. Amerikoje mes jį žinome, kaip Pupų Dėdė, įgrojęs keletą plokštelių, kurias labai dažnai girdime per radiją. Lietuvoj jis vaidino ir trijuose filmuose.

* **GRAFIKAS JUOZAS GALKUS** Varšuvoje gavo dovaną ir diplomą už plakatą „Priešupis 1944 VI 3. Galkus yra nupiešęs viso 130 plakatų, kurių 90 išvydo šviesą.“

* Vilniuje buvo svetimų kalbų dėstytojų suvažiavimas. Anglų kalba dėstoma pusėj visų mokyklų. Vilniuj yra viena vidurinė mokykla, kurioje viskas dėstoma tik angliškai, net mokykloje užrašai angliškai. Šalia rusų, daug dėstoma prancūzų ir vokiečių kalbos. Prof. Slavėnas, astronomas išaiškino kaip matematinio būdu iš garsų galima nustatyti lietuvių kalbos senumą. Taip kalbėta apie hipnopediją — kalbų ar kitų dalykų mokytis magnetofono pagalba, miegant.

* Šiaulių televizorių gamykla šiemet išleido apie 20,000 televizorių. Gaminius stunčia į Estiją, Latviją, Baltarusiją ir kitas valstybes.

* Suomijoje leidžiamam Proverbium žurnale telpa lietuvių K. Grigo straipsnis apie lietuvių priežodžius ir tautosaką. Leidinys vienintelis pasauly, kur įvairiomis kalbomis telpa tos rūšies medžiaga originalėje kalboje.

* „**LAIPTAI Į DANGŲ**“ Lietuvoje filmą baigia gaminti Raimundas Vabalas ir Jonas Gricius. Romaną parašė Mykolas Sluckus.

1964 metais Maskva leido 83 piliečiams emigruoti Kanadon; 1965 metais jau davė leidimus 215. Per šiuo metų pirmąjį pusmetį išleido 142. Daugiausia ukrainų, bet buvo ir kelios lietuvių šeimos, ar pavieniai asmenys.

Svečiuose pas Juozą Luką

Vieną gražią saulėtą dieną išvykome pasivažinėti. Andriaus Rekaus "kaštoniukas" greitai bėgo, nejutome, kaip pasiekėm New Britain miestą ir gražiąją bažnyčią prie Birutės gatvės.

-- Ar gi čia Lietuvos bažnyčia? -- paklausiu Reku.

-- Ne, čia lenkų bažnyčia -- sako jis. -- Prieš penkiasdešimtmetį Jonas Skritulskas nupirko didelį plotą žemės ir per jo žemę ėjusį kelią pavadino Birutės gatve. Lenkai nupirko žemę nuo Skritulsko, pasistatė bažnyčią prie Birutės gatvės ir manė, kad pakelsią gatvės vardą, bet Skritulskas ir miesto valdžia nepatenkino lenkų reikalavimo.

Sustojo mūsų "kaštoniukas" gražiame bulvare, tarš gražioje pievoje prie puikios vilos, nelyginant prie baltos gubės.

-- Čia gyvena dramos aktorius, režisierius Juozas Lukas -- kalbėjo Rekus. Žvalgausi -- labai graži aplinka.

Mus pamatė Juozas Lukas, Pasitiko. Pasisveikinome ir įėjome į jo vilą, puošnią salioną. Gražu. Ant sienų liet. dailininkų kūriniai, vazose gėlės, biblioteka, už lango sodas su gražiais medžiais ir gėlynais.

Prasidėjo mūsų pokalbis. Lukas -- žemaitis, pagal žemaitišką paprotį, mus vaišina. Aš stebėjau, kad Lukas atrodo toks pat, kokį aš jį mačiau prieš dešimtmetį. Nors ir gyvena pensininko gyvenimą, vis dėlto gajus ir judrus; kalboje labai nuoširdus.

Mūsų pokalbis apie anuos "auksinius laikus" -- jaunystę, pagaliau pakrypo į kitą temą, mūsų žmonių kultūrinį gyvenimą ir neaiškia Lietuvos tautos ateitį. Kilo klausimas; kur dingo scenos menas, mūsų lietuviškas teatras Amerikoje. Kadangi Lukas praeityje išgarsėjo kaip dramos aktorius ir režisierius, tai grįžome į praeitį, jo vaidybą.

Lukas vaidinti pradėjo labai senai. "Pamėgau dramos vaidybą dar begyvendamas Telšiuose, dar studentu bebūdamas vaidinau žemaičių sostinėje -- Telšiuose, o kai atvykau į JAV, apsigyvenau Waterburio mieste ir vėl vaidinau -- su Waterburio jaunais ir idealiais lietuviais." -- pasakojo Lukas.

I Pas, karo metais į Ameriką atvyko garsusis Petrapiilo rusų dramos aktorius Vitkauskas. Jis suorganizavo lietuvišką teatrą, pakvie-

tė Luką į dramos vaidybą, tuomet ir prasidėjo jo vaidintojo karjera. Važinėjo po lietuviškas kolonijas, galima sakyti, nuo Bostono ligi Chicagos ir nuo Detroito ligi Baltimorės.

Juozas Lukas, apžvelgdamas ir aiškindamas anų "auksinių" laikų amer. liet. kultūrinę ir savo teatrinę veiklą su akt. Vitkausku, prisiminė, kad akt. Vitkauskas mėgęs čerkutę, paneles, ir kad dažnai jo kolegos turėdavę bėdos su juo, bet jis ir išgėręs geriau vaidindavęs negu kiti jo išlavinti aktoriai. "Taip būna su garsiais aktoriais," pasakojo Lukas šypsodamasis. Apie Vitkauską jisai kalba kaip apie nepaprastai gabų dramos aktorį ir režisierių, iš kurio jie daug ko išmokę.

Luko manymu, aktorius Vitkauskas vaidybos meno srityje tiek yra nusipelnęs, kiek komp. Mikas Petrauskas ir Stasys Šimkus, organizuodami ir lavindami Amerikos liet. jaunimo chorą, rengdami koncertus ir operetas.

Aš sutikau su jo pareiškimais, nes žinau, kad Amerikos lietuvių jaunimas, Vitkausko buvusių aktorių ir režisierių paskatintas prie scenos meno saviveiklos, puoselėjo lietuviškąjį teatrą per dešimtmečius po Vitkausko grįžimo į Lietuvą po I Pas. karo, lygiai kaip M. Petrausko ir St. Šimkaus skatinamas jaunimas organizavo chorą, lavinosi dainoje, ruošė koncertus. Vitkauskas paliko amerikiečiams keletą išlavintų aktorių-režisierių, o M. Petrauskas ir Šimkus paliko nemažą būrelį chorvedžių ir solistų.

Bolis Mingėla ir A. Janušonis, buvusieji Vitkausko aktoriai, talkino man įkurti Liter, Dramos Draugiją "Aušrelė" Worcesteriye, turėjome chorą iš 70 narių, dramos ratelį iš 36 narių. Bolis Mingėla parašė keletą teatrinę veikalių, kuriuos išleido L. D. Draugija "Aušrelė" ir "AL" leidėjas M. Paltanavičius.

A. Rekus pasakojo apie New Britaino "Varpo" dramos ratelį, kuriam vadovavo J. Lukas. Daug visokių, istorinių dramų suvaidinta liet. kolonijose, žavėjusių lietuvių ir kėlusių jų kultūrinę pažangą.

Mes prisiminėm Kaaverą Strumskį, Brooklyno operetės chorą, vadovaujamą Strumskio, ir "Varpo" cho-

ro vedėją Bružauską, kurie suvaidino svarbias roles mūsų scenos meną puoselėdami. Ir taip mūsų pokalbis užtruko keletą valandų, o saulelė jau ritosi vakarop. Vėliau -- Luko lydimi, mudu su Reku apžlūrėjome gražųjį šeimnininko sodą, kuris mums atrodė kaip "žemės rojus"! Mes pavydėjome Lukui to "žemės rojus," kuriame jis gyvena, bežengdamas pensininko keliu.

Atsisveikinom su Luku ir sugrįžome į Hartfordą patenkinti pokalbiu su nusipelnusiu mūsų lietuviškų vaidinimų veteranu.

-- V. M. K-tis

TRUMPAI...

* KUN. DR. JUOZAS VAŠKAS, Niagara Falls, N. Y., išrinktas Marijonų vyresniuju. Pirmiau dirbo Draugo redakcijoje.

* ROMOS ir MASKVOS dialogai vardu prof. A. Ramūnas-Paplauskas išleisdinęs prancūzų kalba, paruošė knygą "Iš Suteimų į aušrą." Spausdina Žiburiai, Toronte.

* "ZEMĖS ŠAUKSMAS," Alės Rūtos knyga jau surinkta ir tuoj bus atspausa.

* JUOZAS KUBILIUS, 86 m. amžiaus mirė Cleveland, Ohio.

* IZIDORIAUS VASYLIŪNO koncertas Jordan Hall, Bostone bus gruodžio 18, 3 v. p. p.

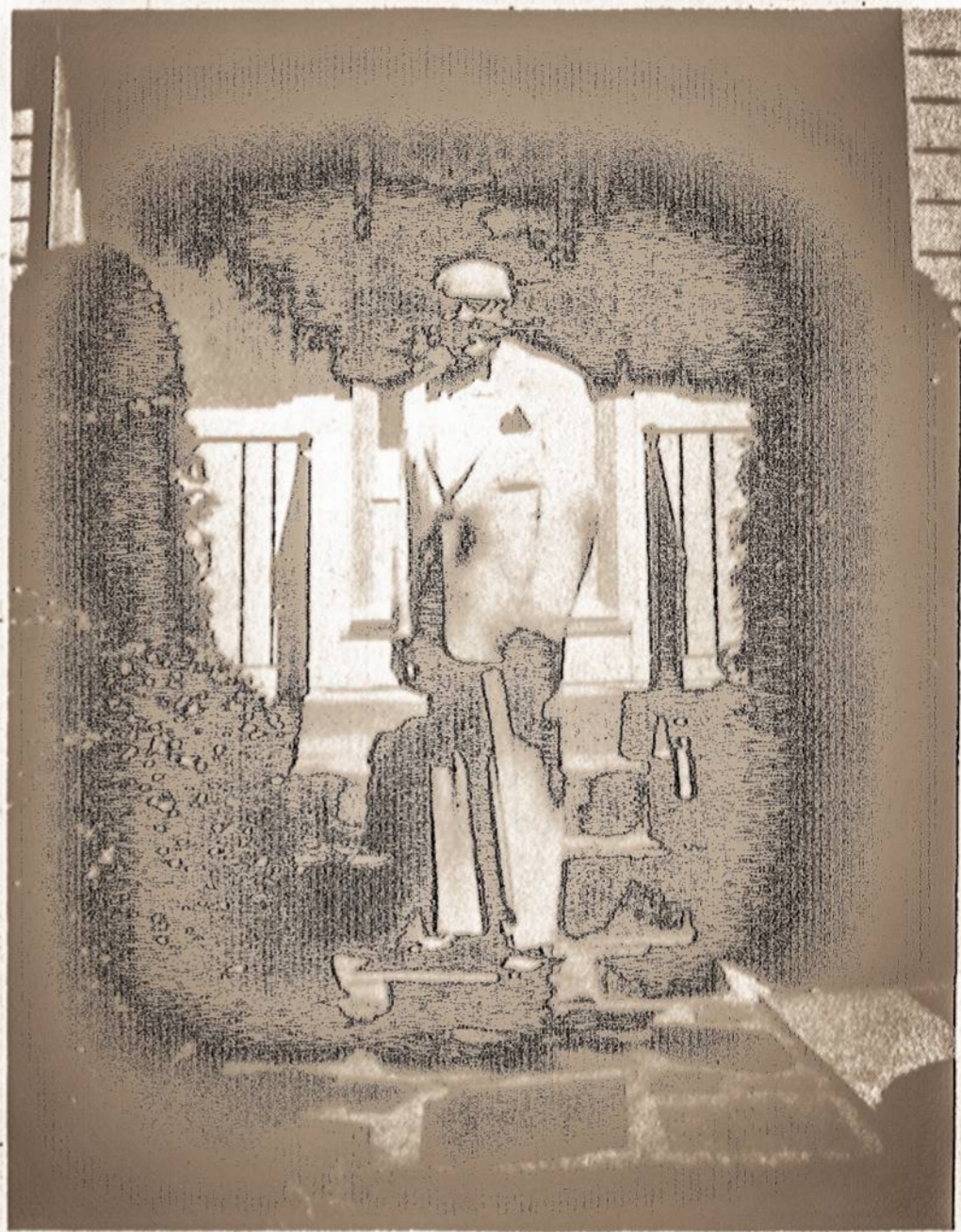
* LAISVĖS STUDIJŲ centro atidaryme Washington, D. C., dalyvavo ir lietuvių atstovai iš Amerikos Lietuvių Tarybos.

* SKULPTORIAUS DAGIO ir dail. J. Pautieniaus meno parodos gerai pavyko Toronte, Kanadoje.

* PROF. JURGIS BALTRUŠAITIS turėjo Paryžiuje pasikalbėjimą su gen. Charles de Gaulle.

* SUSIVIENIJIMAS Lietuvių Argentinoje šiemet paminėjo 52 metus, kai Jungtinių valstybių SLA mini 80 m.

* LIETUVIŲ KALBOS žodyno, išleisto Vokietijoje -- 42 sąsiuvinis Prel. M. Krupavičius padovanojo Lietuvių archyvu ir apmokėjo prenumeratą iš spaudos išleisiantiesiems.

AKTORIUS JUOZAS LUKAS

Lietuviai Kalifornijoje

Los Angeles, Kalifornija. -- Ši rudenį į parapijos chorą įstojo šie nauji choristai: Irena Baltramonaitė, Irena Bernotaitė ir Laimutis Dovydatis. Kviečiami ir kiti stoti į šį chorą. Ypač reikalingi tenorai ir bosai. Repercijos būna penktadieniais, parapijos salėje, 7:30 val. vak. Gruodžio 3 d. choras minai savo įsikūrimo 25 metų jubiliejų. Ta proga bus koncertas.

* ANTANAS ir JADVYGA VALUCKIAI, prieš porą metų atvykę iš Vokietijos, išvyko atgal ten gyventi, Los Angeles palikdami abi savo dukras, kurios abi spėjo ištekėti ir sukurti savo šeimias.

* EGLUTĖ MOTIEJŪNAITĖ, inž. Jono ir Onos Motiejūnų dukra, išvyko mokytis pas lietuves vienuoles į Putnam, Conn.

* JUOZAS TININIS, dėstęs lietuvių kalbą Kalifornijos Universitete, praleidęs vasarą Europoje, grįžo į Los Angeles, Calif.

* GINTARAS SAKALAUSKAS ir PRANAS DOMKUS, baigusieji šv. Kazimiero parapijos mokyklą, nuo šio rudens išvyko mokytis pas lietuvis pranciškonus į Maine. Ten dabar mokysis trys lietuviukai iš Los Angeles.

* JURGIS GLIAUDA, kuris šiais metais švenčia savo 60-įjį gimtadienį, rugsėjo 25 d. Michael's restorane, prie Los Feliz ir Vermont gatvių kampo, iškilmingai pagerbtas. Ši pagerbimą rengė specialus organizacijų komitetas, sudarytas iš tų organizacijų, kurioms jubilias daug dirba ir skiria savo talentą.

Jurgis Gliauda yra vienas talentingiausių lietuvių rašytojų, ryškiai ir vertingai pasirodęs po II Pas. karo. Už savo kūrinius yra laimėjęs daug premijų ir dabar dar yra savo, kaip rašytojo, talento viršūnėje. Parapija didžiuojasi, turėdama malonią Gliaudžių šeimą savo narių tarpe, o Jubiliatui linki daug sveikatos ir daugel kūrybos pilnų metų.

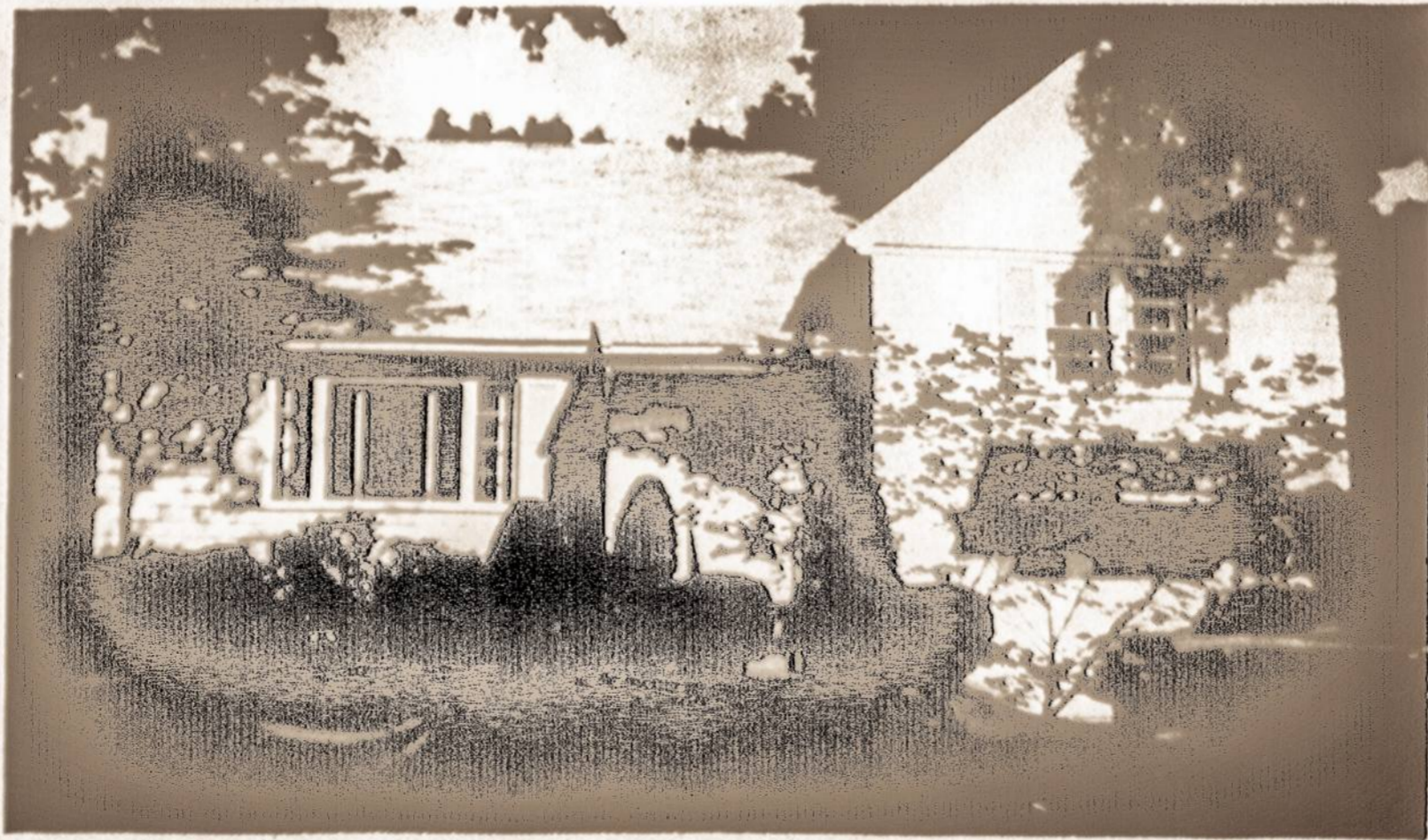
* Šv. Kazimiero parapijos choras, kuriam sėkmingai vadovauja komp. Bronius Budriūnas, gruodžio 3 d. parapijos salėje rengia koncertą choro 25 metų jubiliejui paminėti.

* INŽ. BRONIUS MAŽELIS su savo žmona Ona, Cleveland, Ohio, iškėsi Los Angeles, Calif. ir ta proga, lydėdamas L. Briedžio, aplankė ir mūsų parapiją ir jos palaikymui iškė auką. Inž. Maželis yra artimas nesenai Lietuvoje mirusio vysk. Petro Maželio giminaitis.

* Seštadienį, spalio 1 d. 8 val. vak., Immaculate Heart Kolegijos auditorijoje yra ruošiamas RAYMONDOS APEIKYTĖS piano rečitalis.

* Solistai Dana Stankaitytė ir Stasys Baras sėkmingai koncertavo Lietuvių Bendruomenės suruoštoje Lietuvių Dienoje, kuri įvyko rugsėjo 11 d. Los Angeles. Ta pačia proga įvyko ir dail. Luko darbų ir kun. A. Kezlio, S. J., foto parodos.

* ZDISLOVAS KORONKEVICIUS, prieš metus atvykęs iš Australijos į Los Angeles gyventi, rugpiučio 24 dieną vedė STASĖ TAMULAITIENĖ. Jų moterystę palaimino kun. prel. J. A. Kučingis.

AKTORIAUS JUOZO LUKO REZIDENCIJA

Lietuviai Advokatai

S. Bredis, Jr.
37 Sheridan Avenue
Brooklyn 8, N. Y.
Tel. AP 7-7083

C. A. Voket
(Vokietaitis)
41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.
Tel. NEWton 9-6620

Kinta laikai, kinta ir nuotaikos

Tėviškės Žiburių 35 nr. paskelbė savotiškai "revoliucini" dr. J. Griniaus rašini "Pokalbis su laisvaisiais lietuviais". Straipsnis yra "revoliucinis" ta prasme, kad jo autorius iki šiol buvo fanatiškos neapykantos savo tautiečiams komunistams ir dialogo su Lietuvos kultūrininkais ieškantiems išeiviams reiškęjas, o čia štai nuoširdžiai rašo apie gimstantį dialogą tarp Lietuvos ir užsienio lietuvių kultūrininkų.

Tas posūkis kilo ne iš pakitėjusios J. Griniaus fantazijos, o iš tam tikrų kultūros reiškių dabartinėje Lietuvoje.

Tam dialogui pradžia davė Pergalės žurnalo š. m. birželio mėn. laida, kurioje atsirado naujas skyrelis apie lietuvių išeivių veiklą; ten skaitėme: "Pažangūs dainos mylėtojai buriasi", "S. Tomarienė pati išleidžia knygą", "Aukso žąsis lietuviškame ekrane", "Lietuvos vaizdai Los Angeles televizijoje." Liepos mėn. Pergalė išspausdino šitokius straipsnelius: "A. Mekas ekranizuoja M. Tveną", "Studentės nuomonė (apie lietuvių išeivių lyriką pagal N. Vaiči-

tytės referatą, skaitytą Bostone), "Jubilėjus be kūrybinių dovanų" (apie Jurgio Jankaus kūrybą jo 60 metų pr. ža).

Lietuvos kultūrininkų nuotaikos pokalbio kryptimi prasidėjo 1964 -- Donelaičio metais, kai Lietuvoje pasirodė stambi Gineičio knyga "Kristijonas Donelaitis ir jo epocha", už kurią autoriui pernai buvo suteiktas daktaro laipsnis.

V. Kazakevičius pirmasis nugalėjo rutiną vengti išeivių minėjimo, nes nebelakė jų kultūriškai mirusiais, bent tu, kurie teigiamai vertino Donelaitį. Su jais jis pradėjo dialogą, šiek tiek polemizuodamas.

J. Griniaus mano, kad šito skyrelio įvedimas išeiviams kultūros darbo nepalengvina; jis kai kam situaciją pasunkina, nes dabar tie, kurie lyg šiol labai lengvai šviesitės žodžiais, nebegali sakyti, kad Lietuvos komunistai tesą bejėgiai bailiai, ruskių bernal, pataikūnai, lietuvių išeivių dergėjai. Jeigu Lietuvos komunistai dialogą su išeiviais plės ir gilins toliau kryptimi, kaip pradėjo skyreliu Pergalėje, lietuvių kultūros darbininkams Vakaru-

se gali tekti pasitempti ir susidrausminti, t. y., planingiau ir organizuočiau veikti. Vienybė džiaugiasi, kad jos užimta pozicija yra teisinga ir jos oponentų, pagaliau kad ir netiesioginiai vertinama.

Jokia revoliucija, kad ir komunistų, nėra nekintama, amžina. Per revoliucijas iškyla kruvinos orgijos, bet revoliucijos atneša ne vien kraują, žudymą, bet ir tam tikrų socialinio gyvenimo pagerinimų.

Istorijos procese viskas kinta, kinta ir revoliucionierių nuotaikos, revoliucinės dogmos bei ideologijos ir dažniausiai į gerąją pusę, tad kinta ir sovietų ekstremizmas, o su juo ir lietuvių komunistų neapykanta savo tautiečiams pabėgėliams.

Atrodo, kad mūsų senimas, senieji veiksniai stipriau laikosi už pagiežos vadžių negu lietuviai komunistai. Laikai kinta, kinta revoliucionierių nuotaikos, kinta nuotaikos ir tokių reacionierių kaip dr. Griniaus, bet yra ir tokių, kurių "kupras grabas teišties"

J. G.

DR. ANTANAS A. MONTVIDAS, staiga mirė rugsėjo 28 d. Chicagoje. Dr. Montvidas buvo žinomas visuomenininkas, socialdemokratų veikėjas, savo laiku buvo ir Naujienų redaktorius. Veikė įvairiose lietuvių organizacijose: Susivienijime Lietuvių Amerikoje, Lietuvių Socialistų Sąjungoje, Lietuvių Daktarų Draugijoje, Chicagos Lietuvių Draugijoje. Buvo SLA Įstatų Komisijos pirmininku ir dalyvavo kiekviename SLA seime. Velionis palaidotas Chicagos lietuvių Tautiškoje kapinėse.

LRK Remti Komitetas prašo talkos

Mieli tautiečiai,

Lietuvos Raudonasis Kryžius įsisteigė 1919 m. sausio mėn. Jo steigėjai buvo dr. J. Šliūpas, dr. J. Alekna, dr. V. Ingelevičius, prov. J. Makauskis. Lietuvą pripažinus de jure ir jai prisidėjus prie Genevos konvencijos, LRK pripažintas pilnateisiu Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus Komiteto bendruomenės nariu. Kiek vėliau LRK prisidėjo prie Raudonųjų Kryžių Lygos. Per trumpą laiką LRK išugdė labai didelę ir Lietuvai naudingą veiklą.

Kai Sovietų Sąjunga okupavo Lietuvą, LRK vistiek išsilaikė savo vietoj, nors bolševikinė valdžia jau buvo paruošus naują statutą pagal sovietų RK pavyzdį ir sudariusi vykdomąjį komitetą (vietoje vyr. valdybos), į kuri turėjo įeiti pirm. dr. M. Celmacheris ir dar keletas naujų komunistų, iš vyr. valdybos paliekant žemesnėse vietose vos keletą narių. Tačiau prasidėjęs karas tuos jų planus sutrukdė.

Vokiečiams okupavus Lietuvą, LRK veikė tol, kol jų valdžia sustebdė laikinosios vyriausybės veiklą. Vok. gen. komisaras uždraudė vartoti Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vardą, jo ženklą ir neleido susirašinėti su Tarptautiniu Raudonojo Kryžiaus Komitetu nei bendrai su užsieniu. LRK vietoj buvo įkurta Savitarpinė Pagalba, kurioje LRK sudarė autonomiškai veikiantį sveikatos globos skyrių. Tokiu būdu LRK išlaikė savo organizaciją -- valdybą ir įstaigas iki pat vokiečių okupacijos galo.

1944 m. bolševikams grįžtant į Lietuvą, visa LRK vyr. valdyba, išskyrus pirm. dr. Alekną, pasitraukė į Vokietiją, kur 1945 m. gegužės mėn. atgavino savo veiklą. Ji kreipėsi į Šveicarijos, Švedijos, Vokietijos Raudonuosius Kryžius ir kitas šalpos organizacijas, taip pat ir į Tarptautinį Raud. Kryžių, prašydama lietuviams tremtiniams pagalbos.

Prašymas buvo išgirstas. Gauta daug aprangos, maisto, 40,000 dol. ir pusantro ml. RM (senų markių) pinigais. Ši parama buvo išdalinta per LRK skyrius jos reikalingiems tremtiniams.

Kai BALFas aktyviai įsijungė į Europoje esančių lietuvių tremtinių šalpos, LRK 1946 m. Konstancoje (Šveicarija) sudarė su juo sutartį ir per savo skyrius (jų buvo virš 50) skirstė gautas iš jo Amerikos lietuvių suaukotas gėrybes.

1950 m. BALFo pirm. kun. J. Končius nutraukė susitarimą su LRK. Bet LRK nesustojo veikęs. Jis veikia ir dabar, nors didžiausia tremtinių masė jau įsikūrė laisvuose kraštuose ir beveik visi gerai gyvena. Vokietijoje dar liko apie 7,000 asmenų, daugumas ligoniai, seneliai ir kiti į vargą patekę lietuviai, kuriems Amerika ir kiti kraštai vartų neatidaro. Jie gyvena išsimėtę po miestus, miestelius, kaimus iš labai kuklių valdžios pensijų, kurių vos pakanka gyvybei palaikyti. Jiems trūksta pinigų gydytis, vaistams nusipirkti. Bet jiems svarbu žinoti, kad jie nėra palikti likimo valiai, kad jų tautiečiai, laisvuose kraštuose gerai ekonomiškai įsikūrę, juos vis dar prisimina. Tai jie ypač pabrėžia LRK vyr. valdybai rašytuose padėkos laiškuose. Pav.: E. Abromavičienė, 72 m., Igonė. Turėjo 10 vaikų. Visi mirė. Rašo:

"Turiu garbės pareikšti širdingiausią padėką Amerikos lietuviams už suteiktą man pašalpą, kuri palengvina mano gyvenimą. Lai gerasis Dievulis atlygins jiems už jų kilnias širdis." J. Karnavičius, senesnio amžiaus pora. Rašo: "Labai nuoširdžiai dėkojame jums visiems LRK žmonėms ir geraširdžiams aukotojams už tą gražią paramą švenčių proga. Mums labai džiugu, kad turime geros širdies žmonių."

Pr. Bagdonavičius, Her-gatz, invalidas. Rašo: "Gavau 30 DM. Tai buvo suteik-

tas didelis džiaugsmas mano invalidiško gyvenimo dieno-se. Tai ne tik materialinė, bet ir moralinė parama. Gavus tuos pinigus, mano akys pasidarė pilnos džiaugsmo ašarų. Pasijutau, kad dar nesu paliktas vienas gyventi tarp svetimų žmonių, gyvenamo krašte. Širdin-giausias ACIŪ, ACIŪ, ACIŪ."

Tai tik keletas ištraukų iš daugelio padėkos laišku. Norėdamas tęsti tradicinį šalpos darbą, LRK ir dabar renka aukas iš Vokietijos, Šveicarijos, Švedijos šalpos organizacijų ir taip pat iš lietuvių, įsikūrusių Vokietijoje, N. Zelandijoje ir kitur. Kad šis darbas būtų sėkmingesnis, New Yorke 1959 m. įsisteigė Lietuvos Raudonajam Kryžiui Remti Komitetas. Šis Komitetas ir kreipiasi dabar į Jus, prašydamas neužmiršti tų mūsų brolių ir seserų, kuriems likimas tebėra negailestingas ir kuriems verkiant reikalinga pašalpa. Stokite į LRK rėmėjų eiles. Rėmėjo mokestis tik \$5 metams. LRK liko Vokietijoje vienintelė organizacija, kuri betarpiai rūpinasi likusių lietuvių visokeriopais reikalais. Taip pat atsiųskite savo bičiulių, kaimynų ir pažįstamų adresus, į kuriuos mes galėtume kreiptis šiuo reikalu asmeniškai.

Čeki ar pinigini orderį prašome rašyti LITHUANIAN RED CROSS vardu ir siųsti išd. Jono Makauskio vardu ir adresu: Box 311, R. D. 3, Ellison Rd., Somerset, N. J., 08873. Nuoširdus aciū. J. Makauskio tel: (201) 844-8939. Lietuvos Raud. Kryžiui Remti komitetą New Yorke sudaro: dr. V. Ingelevičius, dr. V. Kanauka, kun. J. Gurinskas, S. Zobarskas ir prof. J. Makauskis. Dr. V. Ingelevičius, pirmininkas, Jonas Makauskis, išd. ir reik. vedėjas.

* VYTAUTAS STATKUS, buvęs Lietuvos Banko direktorium, mirė Vilniuje sulaukęs 66 m. amžiaus.

PRELATAS DR. J. K. KONČIUS su buvusiu bendradarbiu Jonu Valaičiu, kurio restorane Brooklyne rugsėjo 28 d. įvyko priėmimas buvusiam BALFo pirmininkui. Dalyvavo: prel. J. Balkūnas, Trečiokai, Vincė Jonuskaitė, K. Žal-kauskienė iš Washingtono, kartu su šeimnininkais Ona ir Jonu Valaičiais. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

MĖSOS PROTEINAI IŠ GRYBŲ

Vienas Chicagos chemikas surado galimumą pigiu būdu mėsinius proteinus pagaminti iš grybų. Dr. Arthur Karler savo raštą paskaitė neseniai įvykusiame Amerikos chemikų suvažiavime Chicagoje, pažymėdamas, kad jo metodas daug pakeis pasaulinę maisto padėtį -- ir tai gali įvykti netolimoj ateity. Sumaišęs pusėtinai daug grybų su mažu kiekiu maltos mėsos mišiniu perleido per chemišką procesą ir labai nustebo gavęs didelį kiekį mėsos proteino. Abejojama, ar pasaulyje pristigs mėsos tiek kad reikėtų pasinaudoti Dr. Karler chemišką procesu. Šiuo metu geriau valgyti daug proteinų turintį skanų, tikrą, importuotą lenkišką kumpį, kuris visuomet paruoštas valgyti šaltas ar šiltas, sultingas ir nerie-

bus. Šis geros veislės puikiai auginamų kaulių Lenkijoje, kaip lygiai ir lenkiškos kulinarijos produktas yra jūsų jo paprašius jūsų krautuvėje ar didžiuosiosiose turgavietėse. Jūs gaudate savo pinigų vertės patį geriausią kumpį, puikiai pagarsėjusį "senojo pasaulio" skoniu. Ir gaudate paščius geriausius proteinus.

(Sk.)

* JUOZAS ir POVILAS PUTEIKIAI už savo augintas gėles gavo premiją apie kurią plačiai rašo S. Marie, Ontario, Kanados spauda. Puteikiai savo namų kieme šlame 70,000 gyventojų miestely atliekamu laiku augina tas gėles, o šiaip dirba fabrike.

Nereikalingi svarai

● Daugelio žmonių tarpe yra paplitusi neteisinga nuomonė, esą pilnumas — sveikatos požymis. Iš tikrųjų pilnumas — ilguista busena, sutrumpinanti žmogaus gyvenimą 7—8 metais. Ankstyva aterosklerozė, padidintas kraujo spaudimas, cukraligė ir chroniškas bronchitas dažni pilnumo palydovai.

Normaliai žmogaus kūno svorio kilogramų turi būti tiek, kiek yra jo ūgio centimetrų virš šimto. Jei svoris padidėja daugiau kaip 20% virš normos, vadinasi, žmogus nutuko.

Paprastai žmogus pradeda tukti, sutrikus medžiagų apykaitai, dažniausiai vyresniame amžiuje (virš 35 metų). Laimet, endokrininės nutukimo formos, kurias sunku išgydyti, pastaruoju metu, palyginti, retai.

Žymiai dažniau žmonės tunka nuo sisteminio persivalgymo. Persivalgymas — blogas įprotis, dažniausiai įgyjamas dar vaikystėje, kai tėvai per daug stengiasi penėti vaikus.

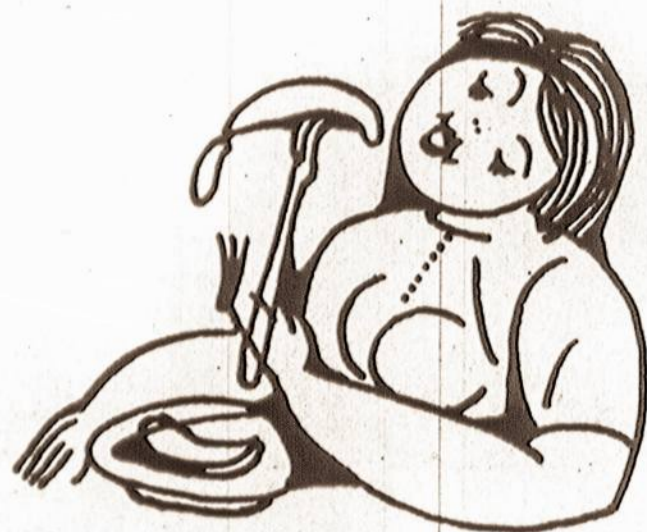
Dažnai nutunka ištekėjusios moterys, ypač nėštumo metu, nes tada daug valgo.

Nutukimas gydomas ilgai — griežta dieta, gydomąja gimnastika ir pan.

Labai svarbu nenukulti. Tuo ypač turi rūpintis moterys, kurios dirba sėdėdamos ir iš prigimties linkusios tukti. Jos turi kiekvieną savaitę svertis ir riboti sau maistą.

Pilnų žmonių maistas turi viršyti 1200 kalorijų, o linkusių tukti — 1500—2000 kalorijų per dieną. Į maisto daavinį turi įeiti stambaus malimo duona (ne daugiau kaip 200 g per dieną), neriebi mėsa, sūris, varškė, kiaušiniai, žvietešas ir rūgštas pienas, nesaldūs vaisiai ir daržovės (kuo daugiau). Negalima valgyti saldžių ir miltinių patiekalų, padažų, sriubų, gerti alkoholio.

Apetitui sumažinti reikia valgyti dažniau, ne rečiau kaip penkis kartus per dieną mažai kaloringą maistą.

Labai naudingos „bado“ dienos — kartą per savaitę. Tomis dienomis galima suvalgyti vieną litrą žviežio arba rūgšio pieno ar vieną — pusantro kilogramo nesaldžių vaisių arba daržovių.

Svorį numesti padeda pasivaikščiojimai, gimnastika, masažas, gydomosios vandens procedūros ir t. t.

Numetę nereikalingus kilogramus, žmonės jaučiasi žymiai geriau, žvaliau, pakyla jų darbingumas.

Kova su pilnumu — tai kova už sveikatą, grožį ir ilgą amžių.

HUMORAS

Tapytojas van Gogas (1854—1890) Arle, kur jis praleido didžiąją savo gyvenimo dalį, svajojo sukurti dailininkų komuną. Jis nekantraudamas laukė dailininko Gogeno, norėdamas pasidalinti sumanymu. Van Gogul, gyvenančiam nepaprastai sunkiose materialinėse sąlygose, pradėjo reikštis psichinės ligos požymiais, ir Gogenas nelabai tikėjo jo idėja. Atsilankęs pas draugą, jis sarkastiškomis pastabomis pašiepė jo sumanyimą. Netekęs lygyvėros, susijaudinęs van Gogas puolė svečią su skustuviu rankoje. Išsigandęs Gogenas, net nepasirūpinęs likimu šeimyninko, kuris laikė Gogeną savo ištikimiausiu draugu, pirmu traukiniu išvažiavo iš Arlio.

SENIEJI LIAUDIES MUZIKOS INSTRUMENTAI

ZVANGUTIS

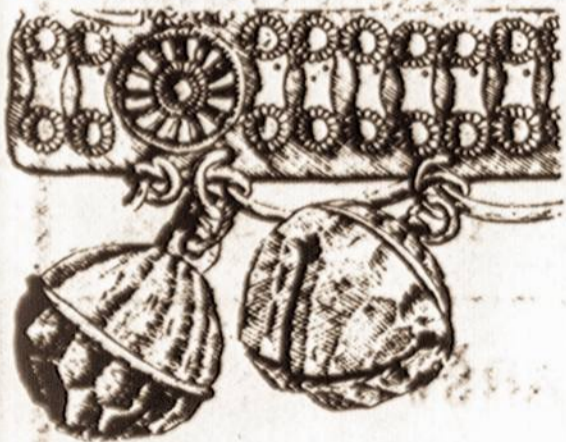
Zvangutis — charakteringas lietuvių liaudies muzikos instrumentas. Jis yra metalinio varpelio atmaina.

Gana gausiai žalvarinių zvangučių randama Lietuvoje senkapiuose.

Europoje bronziniai zvangučiai žinomi jau nuo žalvario amžiaus. Dauguma Lietuvoje randamų zvangučių datuojami 11—13 a. To laikotarpio lietuviški jie zvangučiai pagaminti iš vario ir cino lydinio. Jų forma dažniausiai pailga (primenantį lašą) arba apvali. Vidurinė zvangučio dalis papuošta spausintu geometrinio ornamentu. Viršutinėje dalyje yra apšalė, per kurią pervertos plonos žalvarinės vijos, prilaikančios sukabintus zvangučius. Žirgai buvo puošiami penkiais, aštuoniais 5—6 cm ilgio zvangučiais. Mažesnieji — 1—2 cm — buvo vartojami išimtinai žmonių papuošalams — moterų antkakliams bei vyrų antkrūtinėms.

Senovėje buvo paprotys zvangučiais puošti ir rūbus. Senieji rašytiniai šaltiniai pateikia žinių, kad prieš keletą šimtmecių netekėjusios merginos nešiojo virvalėmis suvarstytus ir ant juostų iki kelių kabancius zvangučius. Vakaris jos neturėjo teisės atsitolti nuo namų, o ir po namus turėjo vaikščioti su žiburiais, kad tėvai matytų ir girdėtų, kur yra jų dukros. Taip stropiai saugojamas merginas pagrobavo jaunojo giminių. Čiai, kurie po to turėdavo atsiprašyti jaunosios tėvus ir duoti dovanų. Dovanos tėvai priimdavo ne kaip mokesčių už dukterį, bet kaip atlyginimą už neteisėtą pagrobimą. Toks nuotakas įsigijimas, kuriame tam tikrą vaidmenį atlieka ir zvangutis, yra palikęs pėdsakų lietuvių liaudies dainose ir papročiuose. Šie motyvai panaudoti liaudies žokyje „Sesyllo“, kurį į savo naująją programą „Amžių vejai“ įtraukė Valstybinis nusipelnęs ansamblis „Lietuva“.

Zvangučiai seniau naudoti net liaudies architektūros puošyboje. Etnografai pažymi, kad Zemaitijoje kryžiai bū-

davo puošiami mediniais ir metaliniais varpeliais bei zvangučiais. Vėjui pučiant, jie skambėdavo, sukeldami savotišką nuotaiką.

Paprotys risti zvangučius prie žirgų išliko ir iki mūsų dienų. Neretai ir dabar kolūkiečiai žiemos žvendčių metu arkliams prikabina zvangučius.

Zvangutis turi ir daug kitų gyvojo kalboje vartojamų pavadinimų: dringilis, dzingas, dzinguliuks, kankiliuks, kankiliukas, barškiliuks, barškutis, klegutis.

CEKŠTUKAS

Sis liaudies muzikos instrumentas dabar jau nebevartojamas ir mūsų muzikinėje-etnografinėje literatūroje labai mažai aprašytas, todėl sunku nustatyti, kuriose Lietuvoje vietovėse savo metu buvo paplitęs.

Cekštukas — mažas vamzdelis su dvigubo liežuvelio (obojinio tipo) garso mechanizmu. Jo tonai nepastovūs: pučiant gaunami tai kylantieji, tai besileidžiantieji garsai, primeną vaiko arba pelėdos varksmą. Tai daugiau žaislinio pobūdžio instrumentas. Praeityje jis buvo vartojamas simboliškai: praėjus kiek laiko po vedybų, jaunavedžių artimieji draugai, preidami pro jaunos poros namus, pėsdavo cekštuką, imituodami kūdikio varksmą ir tuo linkėdavo šeimos padidėjimo.

STALINIS BOSELIS

Šiuo vardu vadinamas labai paprastas liaudies muzikos instrumentas: ant gerai suklijuoto medinio stalo padedama išpūsta ir išdžiiovinta kiaulės arba kito gyvulio pūslė, o abiejuose stalo lentos galuose įkalama po keletą vinių. Viename gale užkabina stipriai įvakuotos sūtytės „stygos“, o kitame — jos atitinkamai įtempiamos, užlenkiant arba užvyniojant.

Instrumentas anksčiau buvo naudojamas ansambliuose su smuikais, armonikos ritmui akcentuoti (kai nebūdavo kito bosinio instrumento).

SKERSINĖ SVILPYNĖ

Pagal išlikusius aprašymus, skersinės svilpynės buvo paplitusios ir vartojamos labai nedideliame plote — išimtinai šiaurės-rytų Lietuvoje.

Jų gamybai imamas toks pat medis kaip ir išilginės svilpynės: karklas (geriausia žaliakamšis), žilvitis. Nuo meduko nusukus žievę, svilpynės drūtgalis akliai užkėmšamas išskutu iš žievės medžio gabalėliu, o laibgalis paliekamas atidaras. Drūtgalyje, prie pat kamščio, išpiaunama nedidelė skylutė, į kurią pučiama panašiai kaip į fleitą. Svilpynė daroma tokio ilgio, kad grodamas muzikantas smiliumi galėtų uždegti jos galą.

Skersinė svilpynė kaip ir išilginė, be pagrindinio tono turi natūralių garsų (obertonų) bilę. Uždegti pirštu atvirąjį instrumento galą, obertonų padvigubėja.

Muzikos etnografas A. Sabaliauskas savo darbuose teigia, kad skersinės svilpynės dar 20 a. pirmajame dešimtmetyje buvo plačiai vartojamos. „Tai instrumentas... liuosai improvizacijai, nes labai jautrus ir, tokiu būdu, lengvai išreiškias jausmų atmainas. O balsas prieg tam labai meilus, primenąs fleitą“.

V. JURKSTAS

— Na, ir jaunimas šiais laikais!

VIENYBĖ maloniai prašo savo skaitytojų:

apmokėkite prenumeratą ir remkite laikraštį savo aukomis

VIENYBĖ ŠIEMET SULAUKĖ 80 M. SUKAKTĮ

GINTARAS Lietuvos auksas

Ivairiausios gintarinės dovanos vyrams ir moterims prienamtausiomis kainomis

AMBER-GUILD LTD.
80-19 31st Avenue
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Tel. HA 9-5855

Pasiekiama: auto iki 31 Ave. Blvd., IND subway iki Roosevelt Ave. IRT iki 74 St., Port Bus iki 31 Avenue.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

STIPRIAUSIOS PABALTIJYJE.

Pabaltijo respublikų kaimo sporto draugijų rankininkai kovojo Tauragėje. Čia susirinko Estijos TSR "Juod," Latvijos TSR "Varpos" ir Lietuvos TSR "Nemuno" komandos. Moterų grupėje stipriausiųjų Pabaltijyje vardas atiteko rankininkėms, o vyrų -- estams, Lietuvos nemuniečiai -- antri.

* J. GRABAUSKAS iš Kauno Dinamo dviračių lenktynėse aplink Lietuvą laimėjo prieš V. Kneižą iš Vilniaus Dinamo.

* SOVIETŲ S-GOS krepšinio rungtynėse -- Lietuviai laimėjo -- Vilniaus Žalgirio mergaitės pirmą vietą, o kaunietės trečią.

* R. AUKŠTUOLIS pasiekė Lietuvos rekordą, nubėgdamas 200 metrų per 22 sekundes.

* K. ANDZIULIS iš Kauno Istambule, Turkijoje, Europos taurės futbolo rungtynėse tarp Vienos Rapido ir Turkijos vienuolikų, buvo teisėju.

* VILNIAUS Moterų Žalgiris Amsterdame laimėjo II vietą.

* S. SKAPAS iš Lietuvos Rygoje toliausiai numetė diską ir laimėjo lengvosios atletikos pirmenybes. Rutulį laimėjo Kalinauskas, Maskoliūnaitė buvo pirmoji 80 m. barj. -- 11,3 sek. ir penkiakovė 4290 tšk. Daubaris laimėjo I v. trišuoly -- 14,68 m.

PABAIGTUVĖS SU REKORDU

Vilniuje pasibaigė respublikos šaulių čempionatas. Nugalėjo vilniečiai, o antroje grupėje -- Klaipėdos atstovai.

Paskutinėmis pirmenybių dienomis atskiruose pratimuose nugalėjo A. Ivančanka (Kaunas), R. Vitkaitis (Klaipėda), Z. Lukinaitė (Kaunas), vilniečiai S. Petrauskas, V. Zigmantavičius ir L. Vasiljeva. Pasiektas naujas Lietuvos rekordas. Atliekant pratimą 3 X 20 laisvo pavyzdžio kovos šautuvu, Vilniaus komanda stačiom surinko 1372 taškus.

RITINIO PIRMENYBIŲ PRIZININKAI

Kupiškyje paaiškėjo nauji lietuviško ritinio respublikos čempionai. Pirmoji vieta atiteko kauniečiams, antroji -- Plungės "Linų audinių" komandai, trečioji -- Kontaučių tarybinio ūkio sportininkams.

Kijeve, Matvejevo įlankoje, pasibaigė asmeninės-komandinės akademinio irklavimo pirmenybės. Šias varžybas komentuoja sporto meistras P. Liutkaitis:

Dalyvavo draugijų rinktinės, "Žalgirio" komandoje tikrai dvi valtyės -- porinė dvivietė ir keturvietė su vairininku nepateko į finalą. Penktos kitos valtyje kovojo dėl čempionų vardo.

Aukso medalius laimėjo bevarė keturvietė -- A. Bagdonavičius, J. Jągelavičius, V. Sterlikas su yrininku Z. Jukna. Tačiau ji galėjo ir nelaimėti: prieš pat finišą.

VILNIAUS "ŽALGIRO" AŠTUONVIETĖ, KIJEVE IŠKOVOJUSI PIRMAJĄ VIETĄ.

Šą V. Sterlikas, užkabines irklu koja, pagavo "vėžį," ir antroji valtis staigiai priartėjo. Finišo žalgiriečiai laimėjo 0,6 sekundės -- 6 min. 40,4 sek. Antrieji finišavo CASK atstovai -- 6 min. 41,0 sek., tretieji buvo taip pat CASK irkluotojai, su yrininku A. Grigu, pernai irklavusiu mūsų aštuonvietėje.

Dviviete V. Briedis ir J. Motiejūnas su vairininku J. Larenconu turėjo tenkintis sidabru.

* JONAS UNITIS, kuris žaidžia su Baltimore Colts futbolo komanda, sumušė visų laikų rekordą National Football League. Bėgyje 10 metų jis numetė 214 "touchdown passes", dviem daugiau, negu lig šiolinis čempionas Y. A. Tattle per 15 metų. Jonas Unitis yra gimęs Brooklyne ir dar būdamas aukštesnėje mokykloje atsižymėjo futbolo žaidime.

* JONUI SIPAILAI, 9 Dudley St., Rochester, N. Y. Dainavos vietininkijos vietininkui skautuose pradėjus etni pareigas, (vietoj J. Karklio, kuris išvyko į St. Joseph, Mich.), veikimas vėl pradeda gyvėti. Jam gelbsti Birūtės draugininkė D. Širlienė, St. Ilgūnas ir V. Žmuidzinas.

* PABALTIEČIŲ ir S. Amerikos lietuvių lengvosios atletikos jaunučių klasėms pirmenybės buvo prarastos Torontė rugsėjo 10 d. Pirmenybėse dalyvavo rekordiniais -- 113 -- sportininkų skaičius, jų tarpe 15 latvių, 27 estai ir 70 lietuvių, kurių tarpe 23 iš Clevelando ir 47 iš Toronto.

Pabaltiečių pirmenybes laimėjo lietuviai, gi S. Amerikos lietuvių -- Toronto sporto klubas Aušra.

Nepamirškite atnaujinti Vienybės prenumerata!

* ANTANAS LEIMONAS, lietuvių tarpe gerai žinomas kirpėjas, (Union Ave. 306) mirė rugpjūčio 27 d. Palaidojo rugsėjo 1 d., po bažnytinių apeigų, Ballas-Baltrūno laidojimo įstaiga (660 Grand St., Brooklyn) šv. Karolio kapinėse. Velionis buvo kilęs nuo Garliavos, netoli Kauno. J Ameriką atvyko dar gerokai prieš II Pas. karą. Liko nemažai pinigų (kažkas apie \$10,000?) ir įrengta kirpykla. Čia iš giminių kol kas niekas neatšiliepė, todėl paliktus daiktus ir pinigus tuo tarpu paėmė globoti teismas.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)

1113 Mt. Vernon Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JUOZO GARŠVOS

LAI DOJIMO ĮSTAIGA

231 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y.

Telefonas: EVergreen 8-9770

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VILNIUJE įvyko respublikos jaunių 1946 m. rinktinės ir veteranų futbolo rungtynės. Nuotraukoje (iš kairės į dešinę): sporto meistras A. Mačiulis, dirbantis šlifavimo staklių gamykloje, R. Zelionka, veteranų vienuolikviečių žaidėjas, Vilniaus "Žalgirio" meistrų komandos administratorius, R. Liutkevičius, Kauno "Inkaro" kombinato darbuotojas.

Park Florist

Gėlės pristatomos į bet kurias pasaulio vietas.

MATTHEW IR ADELE MAŽEIKAI
Savininkai

80-15 Jamaica Avenue, Woodhaven 21, N. Y.

Telefonas: Virginia 9-3112

Švęskime Kalėdas Argentinoje

Gruodžio 21 dieną iš Miami į Buenos Aires sprausminiu lėktuvu išskrenda didelė lietuvių ekskursija. Kelionė į Argentiną ir atgal į Miami kainuos \$395,00. Tikėtasi gauti 90 dienų. Jeigu kas norės Brazilijoje aplankyti Rio de Janeiro, tai turės pridėti dar \$70,00.

Sausio 25 dieną kita lietuvių ekskursija iš Miami išskrenda į Buenos Aires jaunimo kongresą. Kelionė Miami -- Buenos Aires ir atgal kainuos tik \$395,00. Keletviai galės su grupe grįžti į JAV arba pasilikti pas savo pažįstamus bei gimines. Tikėtasi gauti 90 dienų.

Visi, kurie planuoja pasinaudoti šiomis nupigintomis kelionėmis, prašomi tuojau užsiregistruoti žemiau nurodytoje įstaigoje.

Walter Rask-Rasčiauskas

BEALE - RASK TRAVEL SERVICE

Room 2008
67 E. MADISON ST.
CHICAGO, Ill. 60603
Tel. FI 6-2368

VIENYBĖ

* MYKOLAS CIBAS vėl vadovaus Brooklyno Operetės chorui.

* KONS. A. SIMUTIS LAPKR. 20 d. kalbės Karluomenės šventėje Lietuvių Klube, So. Boston, Mass.

* MIKAS KLIMAS, New Jersey lietuvių veikėjas, rugsėjo 28 atšventė savo 70 m. sukaktį.

* NEMUNAS ZYDI, Gasparo Veličkos veikalas, Chicagos Dalnavos bus atliktas su simfoniniu orkestru lapkr. 5 New Yorke ir lapkr. 19, Cleveland, Ohio.

* 1657 M. EUROPOS žemėlapis išstarytas didžiulame lange National City banko lange gatvėj Madison Ave. skyriuje. Aiškiai pažymėta didžioji Lithuania.

* ANASTAZIJA ir JONAS KATINAI, 1616 -- 72 St., Brooklyne rugsėjo 17 atšventė 50 m. vedybinio gyvenimo sukaktį. Prelatas Jonas Balkūnas atlaikė mišias, puotą surengė sūnūs: Jonas, Kazimieras, Vincas ir Juozas, taip pat marčios Aldona, Alfa, Aida, ir Dorotėja. Gražiomis dovanomis apdovanojo anūkai: Jonas, Sintija, Kazimieras, Katarina, Vincukas ir Atlėja. Svočia buvo Katintienės sesutė Konstancija, pirėlys Ignas Jankevičius. Svečių buvo iš New Yorko, New Jersey, Pensylvanijos ir Kanados. Gautas sveikinimas ir iš prezidento Johnson. Programai vadovavo Jurgis Kazakevičius, talkinant sesutei Florencijai, kuri gražiai atliko meninę dalį.

* VACLOVAS SIDZIKAUSKAS, Lietuvių delegacijos prie Pavergtųjų tautų sąg-os pirmininkas, New York Times rugsėjo 29 laidoj antrašte "Sovieta' Captives" paskelbė jo laišką dėl Gromyko kalbos Jungtinėse Tautose.

* BRONIUS GENEVICH (Gnetzevičius), gyv. 105 Etna Street, Brooklyn, N. Y., eidamas 61 m. amžiaus, mėnesio laikotarpyje ištiktas dviejų širdies smūgių, mirė rugsėjo 27 d. Lutheran Hospital, Brooklyne. Buvo banko tarnautojas Morgan Guaranty Trust Co., kur išdirbo 42 m. Visada pasižymėjo kaip geros širdies žmogus ir religingas. Velloniul teko perkentėti II Pas. karo baisybės, dalyvaujant Pacifiko frontuose, kurios nemaža pakenkė jo sveikatai. Vellonio liūdi broliai -- Jonas, gyv. Albany, N. Y., Vincas su šeima iš New Hyde Park, Long Island, ir daugelis giminių, iš kurių pusbroliis Edvardas Genevich su žmona Kazimiera ypač nuoširdžiai rūpinosi Broniumi ligos metu. Po gedulingų pamaldų Apreiškimo parapijos bažnyčioje Broniaus palaikai buvo palaidoti Šv. Jono kapinėse šalia tėvų, brolio ir sesers.

RŪTA LEE-KILMONYTĖ, pagarsėjusi filmų ir televizijos aktorė, šiuo metu lankosi New Yorke ir ruošiasi vaidinimui "CATCH ME IF YOU CAN", kurio premjera įvyks Fairfield, Conn., Candlewood Playhouse spalio 11 d. Šiame teatre ji vaidins iki spalio 25 d., o pasakui iškeliaus į kitas vietas. Dėl bilietų galima kreiptis tiesiog į Candlewood Playhouse Fairfield, Conn.

JUOZAS P. REPEČKA - BANKO VICEPREZIDENTAS

JUOZAS P. REPEČKA išrinktas Meadow Brook National Bank viceprezidentu, skelbia to banko pirmininkas Sidney Freedman. Repečka vadovaus Research and Development skyriui. Prieš pradėdamas dirbti šiame banke, Juozas Repečka buvo Consumer Finance of the International Telephone ir Telegraph korporacijos Europai direktorium. Dar anksčiau dirbo bankuose Kalifornijoje ir New Yorke. Jisai yra baigęs Vilniaus universitetą, Goettingen universitetą Vokietijoje, studijavo banko biznį New Yorko universitete ir Los Angeles, Cal. Repečka yra vedęs ir turi tris vaikus.

* JUOZAS VIZGIRDA, Broniaus Genevich pusbroliis, tą pačią dieną iš ryto mirė St. John's Queens Hospital, Elmhurst, N. Y. Gyveno New Hyde Park. Paliko žmoną Antoinette, dukras Eugeniją ir Mariją, dvi seseris -- Salomėją Vizgirdaitę ir Oną Zapf. Laidojamas Šv. Jono kapinėse po gedulingų mišių bažnyčioje Hew Hyde Park. Abu pusbroliiai ypač artimai draugaudavo.

* JAUNIMO KONFERENCIJA kviečiama spalio 29-30 dienomis Maspeth, N. Y., kur laukiama nemažai lietuviško jaunimo iš New Yorko ir kitur. Posėdžiai vyks Maspetho Liet. piliečių klubo salėje, 69-63 Grand Ave. ir Viešpaties Atsimalnymo parapijos salėje -- 64-14 56th Rd. Numatyta kalbėti apie lietuvių jaunimo bendradarbiavimą bei lietuvių jaunimo bendros veiklos organizaciją. Vadovauti sutiko dr. A. Budreckis, Yra sudarytos komisijos, kurios rūpinasi konferencija. Tarp komisijos narių yra Viktoras Kondrotas, Vytautas Jurgėla, Kęstas Čižiūnas, Algis Šimokontis ir kt.

* VYTAUTAS STROLIA lankėsi Chicageje ir su Petru Armonu tarėsi sudaryti "Nemunas žydi" veikalui simfonijos orkestrą iš bent 29 muzikantų.

ANTANO DIRŽIO pagerbtuvėse, minint jo 60 metų jubiliejų, rugsėjo 25 d. Ridgewoode, Beleckio svetainėje dalyvavo arti 100 svečių. St. Santvaras iš Bostono per 45 min. kalbėjo apie sukaktuvininką ir jo veiklą. Sveikino raštu ir žodžiu maždaug tiek, kiek Antanui Diržiui metų. Žodžiu sveikino konsulas A. Simutis, pulk. J. Šlepetys, dr. P. Vileišis iš Waterburio, Conn., J. Vallušaitis iš Stamford, Conn., Tėvynės red. Antanas Sodaitis, Karlo red. Z. Raulinaitis, dr. A. Budreckis ir kt. Ta proga parašytas eiles skaitė Stasys Jakštas, taip pat perdavęs Prano Narvyco eilutą sveikinimą. J. Rūtenis aktoriskai paskaitė ištrauką iš savo "Mindaugo" romano. Pabaigai kalbėjo pats sukaktuvininkas, padėkodamas visiems už atsilankymą vakarienėje ir už sveikinimus bei linkėjimus.